
Impost sobre el patrimoni

PID_00257545

Ana María Delgado García
Rafael Oliver Cuello

Temps mínim de dedicació recomanat: 4 hores



**Ana María Delgado García**

Doctora en Dret. Catedràtica de Dret financer i tributari. Universitat Oberta de Catalunya.

**Rafael Oliver Cuello**

Doctor en Dret. Catedràtic de Dret financer i tributari. ESERP Business & Law School.

Tercera edició: febrer 2019
© Ana María Delgado García, Rafael Oliver Cuello
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2019
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL



Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Aspectes generals de l'impost	7
1.1. La supressió i el restabliment temporal	7
1.2. Fonts normatives	8
1.3. Caràcters bàsics	9
1.4. Funcions	10
1.5. Àmbit d'aplicació	10
2. Fet imposable	12
2.1. Anàlisi general	12
2.2. Anàlisi específica de la titularitat	13
2.3. Exempcions	15
3. Obligats tributaris	22
3.1. Contribuent	22
3.2. Responsable solidari	24
4. Base imposable	25
4.1. Concepte i règim d'estimació	25
4.2. Valoració de béns i drets	26
4.3. Valoració de deutes	38
5. Base liquidable i deute tributari	40
5.1. Base liquidable	40
5.2. Quota íntegra	40
5.3. Límit conjunt amb la quota de l'IRPF	41
5.4. Deduccions de la quota	42
5.5. Responsabilitat patrimonial	44
6. Gestió de l'impost	45
6.1. Competència	45
6.2. Autoliquidació i pagament	45
Activitats	47

Introducció

La Llei 4/2008, de 23 de desembre, va suprimir el gravamen, amb efectes des de l'1 de gener de 2008. No obstant això, l'RDL 13/2011, de 16 de setembre, ha restablert l'impost, amb caràcter temporal. Des del 2011, les lleis de pressupostos generals de l'Estat han anat mantenint la seva aplicació temporal.

L'impost sobre el patrimoni és la tercera de les figures que conforma la imposició patrimonial en el nostre sistema tributari. Es tracta d'un tribut de caràcter directe i naturalesa personal, que grava el patrimoni net de les persones físiques. Per tant, l'impost sobre el patrimoni recau sobre el conjunt de béns i drets de contingut econòmic de què sigui titular el subjecte passiu, amb deducció de càrregues, gravàmens, deutes i altres obligacions personals de les quals hagi de respondre.

Les finalitats d'aquest impost, a més de la comuna a qualsevol impost, són la de controlar els patrimonis de les persones físiques per a facilitar la gestió d'altres impostos i, al mateix temps, la de ser un complement de l'impost sobre la renda de les persones físiques.

Juntament amb l'anàlisi del fet imposable, normes de titularitat dels béns i drets i exempcions, es para esment als contribuents i als supòsits de responsabilitat que recull la normativa de l'impost.

Així mateix, es dedica una especial atenció al tema de la valoració de béns i drets, així com dels deutes, peça clau en la quantificació de l'impost, ja que es tracta d'un pas necessari per a la determinació de la base imposable del tribut, constituïda pel patrimoni net del contribuent.

A continuació, i seguint amb el tema de la quantificació de l'impost, s'examina la base liquidable, l'escala de gravamen i la quota íntegra de l'impost (en particular, el límit conjunt de la quota íntegra amb l'impost sobre la renda de les persones físiques). Finalment, després de l'estudi de les deduccions de la quota, es dedica un últim apartat als aspectes de gestió de l'impost (autoliquidació i pagament).

Objectius

Els principals objectius que s'han d'assolir mitjançant l'estudi d'aquest mòdul són els següents:

- 1.** Conèixer l'objecte, la naturalesa i l'àmbit d'aplicació de l'impost sobre el patrimoni.
- 2.** Destriar quin és el fet imposable i les exempcions de l'impost sobre el patrimoni.
- 3.** Saber identificar els subjectes passius de l'impost sobre el patrimoni.
- 4.** Assimilar les diferents regles de valoració dels béns, drets i deutes patrimonials per a determinar la base imposable de l'impost sobre el patrimoni.
- 5.** Delimitar els mecanismes de quantificació de l'impost.
- 6.** Comprendre la gestió de l'impost i la seva relació amb l'impost sobre la renda de les persones físiques.
- 7.** Assimilar la relació de l'impost amb la resta de figures tributàries que graven el tràfic patrimonial.

1. Aspectes generals de l'impost

1.1. La supressió i el restabliment temporal

La Llei 4/2008, de 23 de desembre, ha **suprimit** el gravamen de l'impost sobre el patrimoni (IP) amb efectes des de l'1 de gener de 2008.

La supressió del gravamen de l'IP, segons la disposició final única de l'esmentada Llei, es justifica, segons l'exposició de motius, perquè l'impost ha perdut "la capacitat per a assolir de manera eficaç els objectius per als quals va ser dissenyat", això és, la funció de caràcter censal i de controlar l'IRPF i aconseguir més justícia redistributiva complementària de l'aportada per l'IRPF, a causa de les transformacions de l'entorn econòmic internacional i les modificacions introduïdes en l'impost.

A fi de suprimir el gravamen "mitjançant la fórmula més idònia per a assegurar-ne l'eliminació efectiva i immediata", com assenyala l'exposició de motius de l'esmentat Projecte de Llei, s'utilitza la tècnica de substituir la bonificació de Ceuta i Melilla, regulada en l'article 33 LIP, per una bonificació general de la quota íntegra del 100% a tots el subjectes passius, per obligació tant personal (residents) com real de contribuir (no residents), segons el que disposa l'article 3.1 de la Llei 4/2008. Així mateix, s'ha eliminat el compliment de l'obligació de presentar declaració per aquest impost, la qual cosa equival a suprimir en la pràctica l'impost, sense que hagi estat necessari modificar de moment la Llei 21/2001, de 27 de desembre, per la qual es regulen les mesures fiscals i administratives del nou sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú i ciutats amb estatut d'autonomia.

D'altra banda, l'article 3.2 de la Llei 4/2008 deroga els articles 6, 36, 37 i 38 LIP, i també la disposició transitòria, relatiu, respectivament, als representants dels subjectes passius no residents a Espanya, l'autoliquidació, les persones obligades a presentar declaració, la presentació de la declaració i la designació de representant dels subjectes passius no residents. En conseqüència, quan entri en vigor la supressió de l'IP no caldrà presentar la declaració ni cap relació de béns per aquest impost.

No obstant això, s'ha de destacar que l'RDLeg 13/2011, de 16 de setembre, ha **restablert** l'impost, **amb caràcter temporal**, per als exercicis de 2011 i 2012 (si bé el mínim exempt s'eleva de 108.000 a 700.000 euros i l'exempció per habitatge habitual passa de 150.000 a 300.000 euros). D'altra banda, es manté l'aplicació de l'article 10 de la Llei 16/2012, de 27 de desembre, per al 2013 i, successivament, les lleis de pressupostos generals de l'Estat han anat mantenint la seva aplicació temporal.

1.2. Fonts normatives

En l'actualitat l'impost sobre el patrimoni és regulat per la Llei 19/1991, de 6 de juny (LIP).

Aquesta norma és desplegada parcialment, entre d'altres, per l'RD 25/2000, de 14 de gener, pel qual es concreten els requisits i les condicions de les participacions en entitats per a l'aplicació de les exempcions corresponents en l'impost sobre el patrimoni, o per l'RD 1704/1999, de 5 de novembre, pel qual es determinen les condicions de les activitats empresarials i professionals i de les participacions en entitats per a l'aplicació de les exempcions corresponents en l'impost sobre el patrimoni.

Antecedents de l'impost

L'impost extraordinari sobre el patrimoni de les persones físiques (IEPPF), precedent més proper de l'IP, el va introduir amb caràcter provisional en l'ordenament jurídic la Llei 50/1977, de 14 de novembre, de mesures urgents de reforma fiscal, preparatòria de la reforma del sistema tributari que es va iniciar el 1978, quan s'acostava la Constitució, i que ha proporcionat al sistema la configuració actual.

Amb una estructura en certa manera paral·lela a l'IRPF de 1978, l'IEPPF, a diferència de l'IP actual, acumulava en el cap de família els patrimonis dels membres de la unitat familiar, eximia de gravamen de manera expressa el capital humà i regulava la tributació dels ens sense personalitat jurídica.

La reforma de l'IEPPF es va fer imprescindible després de l'STC 45/1989, de 20 de febrer, que va declarar inconstitucional el sistema d'acumulació de rendes dels membres de la unitat familiar en l'IRPF de 1978. No obstant això, el nou IP manté l'estructura de l'impost substituït, tal com posa en relleu l'exposició de motius de la Llei 19/1991.

Així mateix, es pot esmentar, com a precedent llunyà de l'IP, però amb una estructura i una finalitat del tot diferents, l'impost sobre béns de certes persones jurídiques, també denominat impost sobre els béns de les mans mortes, desaparegut en la Llei 29/1987, de 18 de desembre, de l'impost sobre successions i donacions. D'una capacitat de recaptació molt escassa, es va concebre com un impost substitutiu de l'impost de successions per a gravar els patrimonis pertanyents a determinades entitats (com, per exemple, les fundacions), no susceptibles de transmissió hereditària per mitjà de la transmissió de les participacions corresponents.

1.3. Caràcters bàsics

Es pot definir l'impost sobre el patrimoni com un impost personal i directe que grava el **patrimoni net** de les persones físiques.

Es tracta d'un tribut que recau sobre una manifestació específica de capacitat econòmica: la possessió d'un patrimoni, que constitueix el fonament d'aquest impost. El patrimoni net no és sinó el valor d'aquest últim, el resultat de deduir el passiu de l'actiu, i és la magnitud que s'utilitza com a base imposable de l'impost.

La LIP defineix el **patrimoni net de la persona física** a l'efecte d'aquest impost de la manera següent¹:

"[...] el conjunt de béns i drets de contingut econòmic de què sigui titular, amb deducció de les càrregues i gravàmens que en disminueixin el valor, així com dels deutes i obligacions personals de les quals hagi de respondre".

D'altra banda, l'article 9.1 del mateix text legal, de manera una mica redundant, però amb la intenció de ser esclaridor, defineix la base imposable de l'IP com el valor del patrimoni net del subjecte passiu.

Com que el patrimoni n'és l'objecte, l'IP es qualifica d'impost **directe**, ja que grava una manifestació directa de la capacitat econòmica, i de naturalesa personal, per l'estructura de l'element material del fet imposable de l'impost. L'IP és un impost directe sigui quin sigui el criteri que s'utilitzi en aquesta qualificació, considerant que és així com el classifica la Llei de pressupostos, i que no és un impost repercutible.

Així mateix, l'IP és un impost instantani, periòdic, de marcat caràcter jurídic, objectiu, atès que per a quantificar-lo no es tenen en compte les circumstàncies personals del subjecte passiu, i progressiu, encara que amb una capacitat de recaptació escassa, pels baixos tipus de gravamen que utilitza.

Per finalitzar, s'ha d'assenyalar que és un impost que no té en compte les circumstàncies personals i familiars del subjecte passiu. Es tracta, per tant, d'un impost de caràcter objectiu. Per consegüent, en la regulació d'aquest impost no hi ha reduccions de la base imposable ni deduccions de la quota per aquestes circumstàncies personals o familiars.

Impostos relacionats amb l'IP

Tenen relació amb l'IP, en la mesura en què són modalitats d'imposició sobre actius immobiliaris, el gravamen especial sobre béns immobles d'entitats no residents (GEBIENR) i l'impost sobre béns immobles (IBI).

⁽¹⁾Article 1.2 LIP.

1.4. Funcions

Malgrat que l'IP recau sobre una manifestació de capacitat econòmica autònoma i diferenciada de la renda, el patrimoni, se sol dir que aquest impost posseeix una funció censal i complementària de la imposició sobre la renda que preval sobre la funció fiscal o de recaptació, de gravamen de la manifestació de la capacitat econòmica considerada.

En conseqüència, és possible distingir les funcions següents:

1) Funció censal

Per l'escassa capacitat de recaptació de què disposa, la funció principal que s'atribueix a l'IP és controlar els patrimonis de les persones físiques per a facilitar la gestió d'altres impostos amb més poder de recaptació, com l'impost sobre successions i donacions, l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats i, sobretot, el gravamen de guanys i pèrdues patrimonials en l'IRPF.

2) Funció complementària de l'IRPF

L'IP es considera complementari de l'IRPF, no tant perquè facilita la gestió de gravar els guanys i les pèrdues patrimonials a causa de la informació que proporciona, com perquè indirectament representa un gravamen addicional de les rendes de capital, la qual cosa confirma el límit de la quota que s'estableix en relació amb la quota íntegra de l'IRPF.

Amb tot, cal matisar aquesta funció, atès que l'IP grava els béns amb independència tant del fet que produeixin o no renda com de la capacitat mateixa d'aquest bé per a produir-la. Això explica que també sigui dubtosa la funció punitiva de capitals improductius i la funció redistributiva de la renda que, a vegades, s'atribueix a aquest impost, a causa dels tipus de gravamen baixos que incorpora.

1.5. Àmbit d'aplicació

L'IP s'aplica a **tot el territori espanyol** sense perjudici dels règims tributaris forals, del que preveuen els tractats o convenis internacionals i de les disposicions específiques de les comunitats autònomes emanades en virtut de la Llei de cessió de tributs de l'Estat a les comunitats autònomes.

Per tant, en els **règims tributaris forals del País Basc i Navarra**, l'IP és un tribut concertat de normativa autònoma, que es regeix per les respectives lleis forals i que és exigit per les diputacions forals respecte a les persones físiques que siguin residents habituals al País Basc o Navarra.

En les **altres comunitats autònomes**, l'IP és un tribut cedit i, per tant, de regulació estatal, respecte al qual les comunitats autònomes han assumit competències normatives en matèria de mínim exempt, tipus de gravamen i deduccions i bonificacions de la quota, i també competències de gestió, en concret quant a gestió, liquidació, recaptació, inspecció i revisió per via administrativa. El punt de connexió per als subjectes obligats a satisfer-lo és la residència habitual al territori de la comunitat autònoma.

D'acord amb la Llei de cessió de tributs de l'Estat a les comunitats autònomes:

"[...] es considera produït al territori d'una comunitat autònoma el rendiment de l'impost sobre el patrimoni que correspongui als subjectes passius que tinguin la residència habitual en aquest territori".

En qualsevol cas, les deduccions i bonificacions aprovades per les comunitats autònomes han de ser compatibles amb les que estableix la normativa estatal reguladora de l'impost i no poden modificar-les. Aquestes deduccions o bonificacions autonòmiques s'apliquen amb posterioritat a les regulades per la normativa de l'Estat.

Ara bé, si les comunitats autònomes no fan ús de les competències normatives sobre aquest impost, s'ha d'aplicar, en lloc d'això, la normativa de l'Estat.

Per acabar, convé considerar que la disposició final segona de la LIP habilita la Llei de pressupostos, de conformitat amb l'article 134.7 de la Constitució espanyola, per a la modificació d'exempcions, reduccions de la base imposable, límit determinant de l'obligació de declarar, trams de la base liquidable, tipus de la tarifa i altres paràmetres quantitius de l'IP.

2. Fet imposable

2.1. Anàlisi general

El **fet imposable** de l'IP constitueix la titularitat d'un patrimoni net per una persona física en el moment de la meritació de l'impost.

A aquests efectes, s'entén per **patrimoni net** el conjunt de béns i drets de contingut econòmic la titularitat del qual correspongui a una persona física, amb deducció de les càrregues i els gravàmens que en disminueixin el valor, així com els deutes i obligacions personals de què hagi de respondre².

⁽²⁾Article 1.2 LIP.

El concepte civil de patrimoni

El concepte de patrimoni de la LIP coincideix bàsicament amb el concepte civil de patrimoni que s'extreu del Codi civil, la qual cosa implica l'exclusió dels drets que manquen de contingut econòmic, encara que puguin tenir eventualment un valor econòmic, com succeeix amb els drets de la personalitat (el dret a la pròpia imatge, a la intimitat, etc.) i amb els drets familiars (aliments, pensions, etc.), i també l'exclusió dels béns futurs i de les expectatives de drets.

No obstant això, aquest patrimoni es limita als béns i drets radicats o que es poden exercir en territori espanyol i a les càrregues i deutes que se'ls pot imputar quan la persona física que n'és titular no resideix al territori espanyol, la qual cosa fa que estigui subjecta a l'impost en règim d'obligació real.

Pel que fa a la **data de meritació** de l'impost, se situa en el **31 de desembre** de cada any natural, i afecta el patrimoni de què sigui titular el subjecte passiu en aquesta data³.

⁽³⁾Article 29 LIP.

El caràcter instantani de l'impost sobre el patrimoni

L'IP és un impost instantani, encara que de periodicitat anual, atès que l'element temporal del fet imposable no té una existència dilatada en el temps.

El fet imposable s'executa íntegrament en un dia, el 31 de desembre de cada any. Així, l'impost s'exigeix pel patrimoni atribuïble al subjecte passiu en aquesta data, amb independència de la situació patrimonial que tingui al llarg de l'any. Això no impedeix que l'impost sigui exigible periòdicament, amb una periodicitat anual.

Per tant, en aquest impost no hi ha un període impositiu pròpiament dit. Així doncs, la defunció d'una persona un dia diferent del 31 de desembre determina que l'impost no es meriti en aquest exercici. El cabal relicte es grava com a part del patrimoni dels hereus o legataris i en cap cas no han de presentar declaració de l'impost sobre el patrimoni pel mort.

La definició del fet imposable de l'IP posa en relleu, a més del caràcter que té d'impost instantani i de periodicitat anual, el caràcter jurídic acusat i la naturalesa personal. Això és així pels motius següents:

a) El patrimoni definit per la norma que constitueix l'objecte material d'aquest impost és un concepte jurídic construït a partir del concepte jurídic civil de patrimoni i, per tant, bàsicament coincident amb aquest últim, per la qual cosa la identificació dels elements que l'integren, tant si són béns, drets, càrregues com deutes, remet al dret civil.

b) L'element subjectiu del fet imposable, o vincle que uneix el subjecte passiu amb l'element gravat, la titularitat, també és de naturalesa jurídica. Aquesta última és una relació jurídica el contingut de la qual també remet al dret civil, tal com posen en relleu les normes sobre atribució i imputació de patrimonis de la LIP.

c) Per finalitzar, l'IP és un impost de naturalesa personal, ja que el seu objecte, el patrimoni, es defineix d'acord amb un subjecte o a partir d'aquest últim, la qual cosa determina que el fet imposable només es pot concebre en relació amb un subjecte. La integració dels béns o els drets en un patrimoni es produeix per la pertinença comuna d'aquests béns o drets a un mateix subjecte.

El fet imposable de l'impost sobre el patrimoni		
Objecte del tribut	Element temporal del fet imposable	Element subjectiu del fet imposable
El patrimoni net	La data de meritació de l'impost (31 de desembre de cada any)	La titularitat per persona física

2.2. Anàlisi específica de la titularitat

Sota el títol d'atribució i imputació de patrimonis, s'estableix la regla general que els béns i drets s'han d'atribuir als subjectes passius, segons les normes sobre titularitat jurídica aplicables en cada cas i en funció de les proves que aporten els subjectes esmentats o de les descobertes per l'Administració, especialment pel que fa al règim econòmic matrimonial⁴.

⁽⁴⁾Article 7 LIP.

No obstant això, per facilitar la gestió de l'impost, la Llei estableix una sèrie de presumpcions de titularitat *iuris tantum*, que admeten prova en contra, i regula de manera expressa l'atribució de titularitat en els supòsits de venda de béns amb preu ajornat o amb reserva de domini.

La Llei estableix les **presumpcions** següents:

a) Els béns i drets que li pertanyien en el moment de la meritació anterior continuen formant part del patrimoni d'un subjecte, sempre que no en demostrï la transmissió o la pèrdua patrimonial⁵.

⁽⁵⁾Article 3.2 LIP.

b) Els béns que, segons les disposicions reguladores del règim econòmic matrimonial, són comuns a tots dos cònjuges, s'han d'atribuir al 50% a cadascun, tret que s'aporti alguna prova en sentit contrari⁶.

⁽⁶⁾Article 7.3 LIP.

c) L'Administració pot considerar titular qui figuri com a tal en un registre fiscal o en d'altres de caràcter públic, segons el que estableix l'article 119 de l'LGT⁷.

⁽⁷⁾Article 7.4 LIP.

D'altra banda, cal tenir en compte que els béns i drets de què siguin titulars les societats civils, herències jacents, comunitats de béns i altres entitats que, mancant de personalitat jurídica, constitueixin una unitat econòmica o un patrimoni separat susceptible d'imposició, **s'han d'atribuir als socis comuns o partícips**, segons les normes aplicables en cada cas, i si aquestes no constessin a l'Administració de manera fefaent, s'han d'atribuir per parts iguals.

Finalment, com a aplicació de la regla general de titularitat patrimonial, els béns o els drets **adquirits a preu ajornat o amb reserva de domini** s'han d'imputar íntegrament a qui en resulta el veritable titular: el comprador, en els casos de preu ajornat, i el venedor en els casos de venda amb reserva de domini. Aquests últims han d'incloure entre els seus deutes la part ajornada del preu, o computar el seu dret per l'import de les quantitats rebudes en la data de meritació, respectivament⁸.

⁽⁸⁾Article 8 LIP.

De la mateixa manera, els venedors amb preu ajornat i els compradors de béns subjectes a reserva de domini han d'incloure en els patrimonis respectius el crèdit corresponent a la part del preu ajornat o a les quantitats que es deuen.

Exemple

El Sr. Álvarez ven al Sr. Pérez un local per 120.000 euros, dels quals rep en metàl·lic 70.000 euros, que inverteix en accions admeses a negociació, i queda ajornada la resta. El valor de negociació mitjana en l'últim trimestre de l'any de les accions adquirides pel Sr. Álvarez ascendeix a 65.500 euros.

El Sr. Pérez (comprador) ha d'incloure en l'autoliquidació de l'IP, en l'apartat d'"Altres immobles urbans" (el local adquirit), l'import de 120.000 euros. I en l'apartat de "Deutes deduïbles" (el deute amb el Sr. Álvarez), l'import de -50.000 euros.

Per la seva banda, el Sr. Álvarez (venedor) ha d'incloure en l'autoliquidació de l'IP, en l'apartat d'"Accions admeses a negociació", l'import de 65.500 euros. I en l'apartat d'"Altres béns i drets" (el crèdit contra el Sr. Pérez), l'import de 50.000 euros.

En els supòsits de venda de béns amb reserva de domini, mentre la propietat no es transmeti a l'adquirent, el dret d'aquest s'ha de computar per la totalitat de les quantitats que hagi lliurat fins a la data de la meritació de l'impost. Aquestes quantitats constitueixen deutes del venedor, que serà a qui s'ha d'imputar el valor de l'element patrimonial que resulti de les normes de l'impost.

Exemple

El Sr. Antúnez ven al Sr. Jiménez un local, valorat a efectes de l'impost sobre el patrimoni en 100.000 euros, per un import de 120.000 euros, amb pacte de reserva de domini. Ha rebut a compte 70.000 euros, que inverteix en accions admeses a negociació amb un valor de negociació mitjana de l'últim trimestre de 65.500 euros.

El Sr. Jiménez (comprador) ha d'incloure en l'autoliquidació de l'IP, en l'apartat d'"Altres béns i drets" (import pagat a compte), l'import de 70.000 euros.

I el Sr. Antúnez (venedor) ha d'incloure en l'autoliquidació de l'IP, en l'apartat d'"Altres immobles urbans" (el local), l'import de 100.000 euros; en l'apartat d'"Accions admeses a negociació", l'import de 65.500 euros; i en l'apartat de "Deutes deduïbles" (cobrat a compte), l'import de -70.000 euros.

2.3. Exempcions

La LIP conté una relació de béns que no generen l'obligació de pagament per al titular encara que formin part del patrimoni d'una persona física.

Convé precisar que s'han d'incloure en l'autoliquidació de l'impost sobre el patrimoni la relació i valoració dels elements patrimonials exempts que corresponguin al patrimoni empresarial o professional, a les participacions exemptes en entitats amb cotització en mercats organitzats o sense i a l'habitatge habitual del contribuïent. La resta d'elements patrimonials exempts no s'han d'incloure en la declaració.

S'han de declarar exempts d'aquest impost⁹:

⁽⁹⁾Article 4 LIP.

1) Els béns integrants del **patrimoni històric** espanyol i del patrimoni històric de les comunitats autònomes.

Per tant, estan exempts de l'impost sobre el patrimoni els béns i drets següents:

a) Els béns integrants del Patrimoni Històric Espanyol que estiguin inscrits en el Registre General de Béns d'Interès Cultural o en l'Inventari General de Béns Mobles, i també aquells altres que hagin estat qualificats com a Béns d'Interès Cultural pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esports i inscrits en el Registre corresponent.

No obstant això, en el cas de zones arqueològiques i llocs o conjunts històrics, únicament n'estan exempts els béns immobles següents:

- En zones arqueològiques: els béns immobles inclosos com a objecte d'especial protecció en l'instrument de planejament urbanístic a què es refereix l'article 20 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.
- En llocs o conjunts històrics: els béns immobles amb una antiguitat igual o superior a cinquanta anys que estiguin inclosos en el Catàleg previst en l'article 86 del Reglament de planejament urbanístic com a objecte de protecció integral en els termes que preveu l'article 21 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.

b) Els béns integrants del patrimoni històric de les comunitats autònomes que hagin estat qualificats i inscrits d'acord amb el que estableixen les seves normes reguladores.

2) Els **objectes d'art** i les **antiguitats** que es trobin en una d'aquestes situacions:

a) Tenir un valor inferior a les quantitats a què es refereix l'article 26.4 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.

Objectes d'art i antiguitats que es declaren exempts

Els objectes d'art i antiguitats que es declaren exempts són aquells el valor dels quals sigui inferior a les quantitats següents:

- 90.151,82 euros quan es tracti d'obres pictòriques i escultòriques amb menys de cent anys d'antiguitat.
- 60.101,21 euros en el cas d'obres pictòriques amb cent anys d'antiguitat o més.
- 60.101,21 euros quan es tracti de col·leccions o conjunts d'objectes artístics, culturals i antiguitats.
- 42.070,85 euros quan es tracti d'obres escultòriques, relleus i baixos relleus amb cent anys d'antiguitat o més.
- 42.070,85 euros en els casos de col·leccions de dibuixos, gravats, llibres, documents i instruments musicals.
- 42.070,85 euros quan es tracti de mobiliari.
- 30.050,61 euros en els casos de catifes, tapissos i teixits històrics.

Lectura recomanada

Pel que fa als béns integrants del patrimoni històric, consulteu la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.

- 18.030,36 euros quan es tracti de dibuixos, gravats, llibres impresos o manuscrits i documents unitaris en qualsevol suport.
- 9.015,18 euros en els casos d'instruments musicals unitaris de caràcter històric.
- 9.015,18 euros en els casos d'objectes de ceràmica, porcellana i cristall antics.
- 6.010,12 euros quan es tracti d'objectes arqueològics.
- 2.404,05 euros quan es tracti d'objectes etnogràfics.

b) Haver estat cedits per a ser exhibits públicament en museus o institucions culturals en dipòsit permanent durant un període no inferior a tres anys, mentre hi estiguin dipositats.

c) Constituir l'obra pròpia dels artistes mentre sigui patrimoni de l'autor.

El concepte d'objectes d'art i antiguitats en la LIP

⁽¹⁰⁾Article 19 LIP.

A efectes de la LIP s'entén per:

Objectes d'art: pintures, escultures, dibuixos, gravats, litografies o altres d'anàlegs, sempre que es tracti d'obres originals.

Antiguitats: béns mobles, útils i ornamentals, exclosos els objectes d'art que tinguin més de cent anys d'antiguitat quan les característiques originals fonamentals d'aquests últims no hagin estat alterades per modificacions o reparacions efectuades durant els últims cent anys¹⁰.

3) **L'aixovar domèstic.** A efectes de la LIP s'entén per aixovar domèstic "els efectes personals i de la llar, utensilis domèstics i altres béns mobles d'ús particular del subjecte passiu", excepte joies, pells de caràcter sumptuari, vehicles de dues o tres rodes amb cilindrada igual o superior a 125 centímetres cúbics, embarcacions d'esbarjo o d'esports nàutics, aeronaus i obres d'art i antiguitats no exemptes¹¹.

⁽¹¹⁾Articles 4.4, 18 i 19 LIP.

4) **Els drets de contingut econòmic** següents:

- Drets consolidats de partícips i drets econòmics dels beneficiaris d'un pla de pensions.
- Drets de contingut econòmic corresponents a primes satisfetes a plans de previsió assegurats.
- Drets de contingut econòmic corresponents a aportacions realitzades als plans de previsió empresarial.
- Drets de contingut econòmic derivats de primes satisfetes a contractes d'assegurança col·lectiva, diferents dels plans de previsió social empresarial, que instrumentin els compromisos per pensions assumits per les empreses.

Lectures recomanades

Pel que fa als plans de pensions, consulteu el text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, aprovat per l'RDLeg 1/2002, de 29 de novembre. Quant a la propietat intel·lectual i industrial, consulteu l'RDLeg 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de propietat intel·lectual; la Llei 11/1986, de 20 de març, per a la protecció de les invencions industrials; i la Llei 17/2001, de 7 de desembre, de marques.

- Drets de contingut econòmic corresponents a primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin la dependència.

5) Els drets derivats de la **propietat intel·lectual o industrial** mentre formin part del patrimoni de l'autor i, en el cas de la propietat industrial, no estiguin vinculats a activitats empresarials.

6) Els **valors pertanyents a no residents els rendiments dels quals n'estiguin exempts** en virtut del que disposa l'article 14 del text refós de la Llei de l'impost sobre la renda de no residents, aprovat per l'RDLeg 5/2004, de 5 de març.

7) El **patrimoni empresarial i professional**; és a dir, els béns i els drets de les persones físiques necessaris per al desenvolupament de la seva activitat empresarial o professional principal, exercida de manera personal i directa, o bé directament, o bé per mitjà de l'exempció de la titularitat o usdefruit vitalici sobre les participacions de les entitats propietàries d'aquest patrimoni, sempre que aquestes últimes no siguin merament de gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari o societats patrimonials, i sempre que el subjecte passiu tingui un mínim de participació del 5% de manera individual o del 20% amb el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, i exerceixi les funcions de direcció, i també que per aquest motiu rebi una remuneració superior al 50% de la totalitat dels seus rendiments d'activitats econòmiques i de treball.

L'exempció del patrimoni empresarial i professional

El desplegament reglamentari de l'exempció del patrimoni empresarial i professional es troba en l'RD 1704/1999, de 5 de novembre, modificat per l'RD 25/2000, de 14 de gener, pel qual es determinen els requisits i les condicions per a l'aplicació d'aquesta exempció.

Per tant, l'aplicació de l'exempció es condiona al fet que en la data de meritació de l'impost (31 de desembre) es compleixin els **requisits** següents:

a) Que els béns i drets estiguin afectes al desenvolupament d'una activitat econòmica, empresarial o professional, en els termes de l'article 27 del text refós de la Llei de l'IRPF i 21 del Reglament d'aquest impost.

b) Que l'activitat econòmica, empresarial o professional, a la qual aquests béns i drets estiguin afectes, l'exerceixi de manera habitual, personal i directa el subjecte passiu titular d'aquests. No obstant això, n'estan exempts els béns i drets comuns a tots dos cònjuges, quan s'utilitzin en el desenvolupament de l'activitat empresarial o professional de qualsevol d'ells, sempre que es compleixin la resta de requisits que exigeix la Llei.

c) Que l'activitat econòmica, empresarial o professional constitueixi la principal font de renda del subjecte passiu. S'entén que l'activitat empresarial o professional constitueix la principal font de renda quan, almenys, el 50% de l'import de la base imposable de l'IRPF del subjecte passiu provingui de rendiments nets de les activitats empresarials o professionals de què es tracti.

A l'efecte de calcular la principal font de renda, no s'han de computar les remuneracions per les funcions de direcció que s'exerceixin en les entitats de les quals, si escau, es posseeixin participacions exemptes d'aquest impost, ni qualssevol altres remuneracions que motivin la participació del subjecte passiu en aquestes entitats.

d) Quan un mateix subjecte passiu exerceixi dues o més activitats empresarials o professionals de manera habitual, personal i directa, l'exempció s'ha d'aplicar a tots els béns i drets afectes a aquestes i es considera que la principal font de renda és determinada pel conjunt dels rendiments empresarials o professionals de totes elles.

Convé precisar que en el supòsit de menors d'edat o incapacitats que siguin titulars dels elements patrimonials afectes, els requisits exigits en els apartats *b* i *c* anteriors s'han de considerar complerts quan s'hi ajustin els representants legals.

També n'estan exempts la plena propietat, la nua propietat i el dret d'usdefruit vitalici, i també determinades **participacions** en entitats amb cotització o sense en mercats organitzats, excloses les participacions en institucions d'inversió col·lectiva. Perquè hi sigui aplicable l'exempció, s'han de complir, en la data de la meritació de l'impost (31 de desembre), els requisits i condicions següents:

a) Que l'entitat, tant si és societària com si no, no tingui per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari. A aquests efectes, es considera que una entitat gestiona un patrimoni mobiliari o immobiliari i que, per això, no realitza una activitat econòmica, quan hi concorrin durant més de noranta dies alguna de les circumstàncies següents: que més de la meitat del seu actiu estigui constituït per valors o que més de la meitat del seu actiu no estigui afecte a activitats econòmiques. Amb vista a determinar si existeix activitat o si un element patrimonial hi està afecte, cal ajustar-se al que disposa l'IRPF.

b) Que la participació del subjecte passiu en el capital de l'entitat sigui almenys del 5%, computada individualment, o del 20% conjuntament amb el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, tant si el parentiu té l'origen en la consanguinitat, en l'afinitat com en l'adopció.

c) Que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat i percebi una remuneració que representi més del 50% de la totalitat dels seus rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Es consideren funcions de direcció, que s'han d'acreditar fefaentment mitjançant el corresponent contracte o nomenament, els càrrecs següents: president, director general, gerent, administrador, directors de departament, consellers i membres del consell d'administració o òrgan equivalent, sempre que l'acompliment de qualsevol d'aquests càrrecs impliqui una efectiva intervenció en les decisions de l'empresa.

Cal destacar que en el supòsit que els titulars de les accions o participacions siguin menors d'edat o incapacitats, aquesta condició s'ha de considerar complerta quan s'hi ajustin els representants legals.

A l'efecte de determinar aquest percentatge, no s'han de computar els rendiments de les activitats econòmiques desenvolupades de manera habitual, personal i directa pel subjecte passiu els béns i drets afectes del qual gaudeixin d'exempció per aquest impost.

En relació amb el compliment dels requisits anteriors, s'han de tenir en compte les consideracions següents:

- Quan la participació en l'entitat sigui conjunta amb alguna o algunes de les persones indicades en l'apartat *b)* anterior, les funcions de direcció i les remuneracions derivades d'aquesta s'han de complir, almenys, en una de les persones del grup de parentiu, sense perjudici que totes elles tinguin dret a l'exempció.
- Quan una mateixa persona sigui directament titular de participacions en diverses entitats en les quals concorrin els requisits i condicions anteriorment esmentats, el còmput del percentatge del 50% s'ha d'efectuar separatament respecte de cadascuna d'aquestes entitats. És a dir, sense incloure entre els rendiments derivats de l'exercici de les funcions de direcció els obtinguts en altres entitats.

Si hi concorren els requisits i condicions esmentats, l'exempció s'aplica a la totalitat del valor de les participacions, sempre que la totalitat del patrimoni net de l'entitat es trobi afecte a l'activitat econòmica desenvolupada. No obstant això, si en el patrimoni de l'entitat hi ha béns i drets que no són afectes al desenvolupament de cap activitat econòmica, l'exempció només s'aplica al valor de les participacions en la part que correspongui a la proporció que hi ha entre els actius afectes a l'exercici d'una activitat econòmica, menys el valor dels deutes derivats de l'activitat, i el valor total del patrimoni net de l'entitat, i s'apliquen aquestes mateixes regles en la valoració de les participacions per a determinar el valor de les de la seva entitat tenidora.

Una vegada constatada la concurrència dels requisits comentats, poden aplicar l'exempció tant el titular de la plena propietat o de la nua propietat de les accions i participacions com el titular del dret d'usdefruit vitalici sobre aquestes.

8) L'habitatge habitual del contribuent fins a un import màxim de 300.000 euros.

Aquesta exempció és aplicable pel subjecte passiu que exerceixi sobre l'habitatge habitual el dret de propietat, ple o compartit, o un dret real d'ús o gaudi sobre aquest. Per contra, els subjectes passius que siguin titulars de drets que no donin lloc a l'ús i gaudi de l'habitatge habitual (com per exemple, la nua propietat, que únicament confereix al titular el poder de disposició de l'habitatge, però no l'ús i gaudi), no poden aplicar l'exempció de l'habitatge habitual.

Té la consideració d'habitatge habitual, a aquests efectes, aquell en què el declarant resideixi durant un termini continuat de tres anys. No obstant això, s'ha d'entendre que l'habitatge va tenir aquell caràcter quan, malgrat que no ha transcorregut aquest termini, es produeixi la defunció del contribuent o hi concorrin circumstàncies que necessàriament exigeixin el canvi d'habitatge, com ara separació matrimonial, trasllat laboral, obtenció de primera ocupació o d'ocupació més avantatjosa o altres d'anàlogues.

9) Béns i drets inclosos en la Llei 41/2003, de 18 de desembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat, sempre que així ho disposi la normativa autonòmica de residència del subjecte.

3. Obligats tributaris

3.1. Contribuent

La LIP preveu dues maneres possibles de subjecció de les persones físiques a aquest impost a títol de contribuents, segons si són o no residents habituals en territori espanyol¹²:

⁽¹²⁾Article 5.1 LIP.

1) Els **residents** hi queden obligats segons el seu patrimoni net universal (modalitat obligació personal); també poden optar a continuar tributant per l'obligació personal a Espanya els residents en territori espanyol que passin a tenir la residència en un altre país (aquesta opció s'exerceix amb la presentació de la declaració per obligació personal en el primer exercici en el qual s'hagi deixat de ser resident).

Així mateix, estan subjectes a l'IP per obligació personal les persones físiques de nacionalitat espanyola, així com el seu cònjuge no separat legalment i els fills menors d'edat, que tinguin la residència habitual a l'estranger per la seva condició de:

a) Membres de missions diplomàtiques espanyoles, tant en qualitat de cap de la missió, com de membres del personal diplomàtic, administratiu, tècnic o de serveis d'aquesta.

b) Membres de les oficines consulars espanyoles, tant en qualitat de cap com en qualitat de funcionari o personal de serveis que hi estan adscrits, amb excepció dels vicecònsols honoraris o agents consulars honoraris i del personal que en depèn.

c) Titulars de càrrec o ocupació oficial de l'Estat espanyol com a membres de les delegacions i representacions permanents acreditades davant organismes internacionals o que formin part de delegacions o missions d'observadors a l'estranger.

d) Funcionaris en actiu que exerceixin a l'estranger un càrrec o ocupació oficial que no tingui caràcter diplomàtic o consular.

No obstant això, en tots aquests supòsits aquestes persones no estan subjectes a l'impost per obligació personal si, no essent funcionaris públics en actiu o titulars de càrrec o ocupació oficial, tenien la residència habitual a l'estranger amb anterioritat a l'adquisició de qualsevol de les condicions enumerades en les lletres *a* a *d* anteriors.

En el supòsit dels cònjuges no separats legalment i els fills menors d'edat, no estan subjectes a l'impost per obligació personal si tenien la residència habitual a l'estranger amb anterioritat a l'adquisició pel cònjuge, el pare o la mare, de qualsevol de les condicions enumerades en les lletres *a* a *d* anteriors.

D'altra banda, les persones subjectes a l'impost sobre el patrimoni estan obligades a presentar declaració d'acord amb el que preveu l'article 37 LIP.

2) Els **no residents**, d'acord amb el patrimoni net de què siguin titulars, radicat o que es pot executar en territori espanyol; és a dir, en funció del conjunt de béns i drets de titularitat situats o que es poden exercir en territori espanyol, a exclusió dels deutes i les càrregues relacionats directament amb aquests béns i drets (modalitat obligació real).

Igualment, tributen per obligació real les persones físiques que hagin adquirit la residència fiscal a Espanya com a conseqüència d'haver-se desplaçat a territori espanyol per motius de feina i que, a l'empara del que preveu l'article 9.5 del text refós de la Llei de l'IRPF, hagin optat per tributar per l'impost sobre la renda de no residents.

En tots dos casos, la declaració s'ha de referir exclusivament als béns o drets de què siguin titulars, sempre que aquests estiguin situats, es puguin exercir o s'hagin de complir en territori espanyol.

Contribuents a efectes de l'IP

Per obligació personal, les persones físiques residents hi estan obligades per la totalitat del seu patrimoni net, amb independència del lloc on es trobin els béns on es puguin exercir els drets.

Per obligació real, qualsevol altra persona física queda obligada pels béns i drets de què sigui titular quan aquests últims es trobin, es puguin exercir o s'hagin de complir en territori espanyol.

La residència habitual, la determinació de la qual remet a les normes de l'IRPF¹³, també constitueix el **punt de connexió** amb el territori de la comunitat autònoma que determina la cessió de l'impost a aquesta última i, per tant, la subjecció a les competències assumides i a les normes dictades per la comunitat autònoma a l'empara de la Llei de cessió de tributs de l'Estat a les comunitats autònomes.

D'altra banda, els subjectes per obligació real estan obligats a nomenar un **representant** davant l'Administració tributària en relació amb aquest impost quan es produeixi una de les circumstàncies següents¹⁴:

a) Que s'actui per mitjà d'un establiment permanent.

⁽¹³⁾Article 5.2 LIP.

⁽¹⁴⁾Article 6.1 LIP, amb efectes de l'1 de gener de 2014, per l'article únic, apartat 1.6, de l'RDL 13/2011, de 16 de setembre, en la redacció que en dona l'article 10 de la Llei 16/2012, de 27 de desembre.

b) Que ho requereixi l'Administració tributària, considerant la quantitat i les característiques del patrimoni situat en territori espanyol.

3.2. Responsable solidari

La LIP designa responsable solidari dels contribuents per obligació real el dipositari o gestor dels béns o drets dels no residents, pels béns o drets dipositats o la gestió dels quals se li hagi encomanat.

El supòsit de responsabilitat solidària del gestor es caracteritza perquè el gestor o dipositari dels béns o drets dels no residents no responen del total del deute tributari, sinó només de la part corresponent als béns o drets respecte dels quals exerceix la seva funció¹⁵.

⁽¹⁵⁾Article 6.3 LIP, derogat, amb efectes de l'1 de gener de 2014, per l'article únic, apartat 1.6, de l'RDL 13/2011, de 16 de setembre, en la redacció que en dóna l'article 10 de la Llei 16/2012, de 27 de desembre.

Exemple

La Sra. López, no resident en territori espanyol, posseeix béns immobles a València, Barcelona i Madrid i ha designat un gestor diferent en cadascuna d'aquestes ciutats.

Cadascun d'aquests gestors és considerat responsable de la part del deute relatiu a l'IP imputable als béns que gestiona a la seva ciutat.

4. Base imposable

4.1. Concepte i règim d'estimació

El valor del patrimoni net del subjecte passiu constitueix la base imposable de l'IP.

Aquest valor es determina per la diferència entre el valor dels béns i drets de què sigui titular el subjecte passiu, determinat d'acord amb les regles que estableix aquest impost, i les càrregues i els gravàmens de naturalesa real, quan disminueixin el valor dels béns o els drets, així com els deutes o les obligacions dels quals ha de respondre el subjecte passiu.

A diferència dels deutes i de les obligacions, la deducció de les càrregues i gravàmens de naturalesa real només és possible quan redueixin el valor dels respectius béns i drets.

Això implica el següent:

1) Per a poder ser deduïbles les càrregues i els gravàmens, lògicament, han d'afectar béns efectivament gravats. Per això, no són deduïbles les càrregues ni els gravàmens que afecten els béns exempts, o fins i tot els béns no subjectes, com és el cas dels situats fora del territori espanyol en els supòsits d'obligació real de contribuir. Així mateix, de manera coherent amb aquest plantejament, en els supòsits d'obligació real només són deduïbles els deutes per capitals invertits en béns subjectes.

2) Els drets reals de garantia no són deduïbles.

El requisit que les càrregues, que és la manera tradicional de denominar els drets reals en l'àmbit de la imposició patrimonial, redueixin el valor dels béns sobre els quals recauen és la manera, també tradicional, d'excloure'n els drets reals de garantia (paga i senyal i hipoteca). En aquest cas, s'utilitza per a evitar la doble deducció (de la garantia com a gravamen i de l'import del deute garantit) a què es refereix expressament la lletra *a* de l'article 25.2 de la LIP.

La LIP només preveu el **règim d'estimació directa**, sense perjudici del règim d'estimació indirecta que sigui procedent quan es produeixin les circumstàncies que preveuen les normes de l'LGT.

Els drets reals de garantia

Els drets reals de garantia, segons l'ITPAJD i l'ISD, no influeixen en el valor dels béns sobre els quals recauen, encara que n'afecten el preu (art. 10.1 text refós LITPAJD i art. 12 LISD).

Esquema de liquidació
+ Béns immobles
+ Patrimoni empresarial i professional
+ Valors mobiliaris
+ Assegurances de vida
+ Objectes d'art i antiguitats
+ Drets reals
+ Drets de propietat intel·lectual o industrial
+ Altres béns i drets
– Deutes i càrregues
= Base imposable
– Mínim exempt
= Base liquidable
× Escala de gravamen
= Quota íntegra
– Reducció per límit conjunt amb l'IRPF
– Deducció per impostos satisfets a l'estranger
– Deduccions autonòmiques
– Bonificació Ceuta i Melilla
= Quota resultant (a ingressar o zero)

4.2. Valoració de béns i drets

La LIP no conté un criteri únic de valoració (per raons de simplificació administrativa), ni un moment únic al qual calgui referir la valoració de tots els béns i drets (com a mesura per a lluitar contra el frau).

Només el valor del mercat, també utilitzat per a la valoració d'objectes d'art, antiguitats i béns de caràcter sumptuari, apareix com a criteri residual de valoració per als béns i drets per als quals la llei no estableix cap regla de valoració específica. I només en els supòsits en què s'hagi utilitzat el valor del mercat es permet recórrer, en cas de disconformitat, a la taxació pericial contradictòria.

La LIP ha renunciat al valor real, criteri tradicional i unitari de valoració en l'àmbit de la imposició patrimonial i utilitzat en l'ITPAJD i l'ISD (a les regles dels quals, no obstant això, remet moltes vegades), per establir una sèrie de **regles de valoració per a cada tipus de béns** en les quals s'utilitzen valors administratius, comptables, de mercat o derivats de l'aplicació d'altres impostos, segons els casos, amb la finalitat de facilitar la gestió.

Aquests valors són eficaços exclusivament en l'àmbit de l'IP i, per norma general, es refereixen al moment de meritació de l'impost, el 31 de desembre de cada any natural. No obstant això, en alguns casos, com en els dipòsits en compte corrent o els valors cotitzats en borsa, s'utilitza el valor mitjà de l'últim trimestre de l'any per a evitar actuacions fraudulentament.

Regles per a la valoració dels elements patrimonials adquirits, situats o dipositats a l'estranger

En el supòsit d'elements patrimonials adquirits, situats o dipositats a l'estranger, per a expressar-ne la valoració en euros a efectes de l'impost sobre el patrimoni s'han de tenir en compte, si escau, les regles particulars següents:

1a. Elements patrimonials les regles de valoració dels quals atenen el valor d'adquisició.

Quan es tracta d'elements patrimonials el preu, contraprestació o valor d'adquisició dels quals estigui xifrat originàriament en una moneda diferent de l'euro i s'hagin de computar per alguna d'aquestes magnituds a efectes d'aquest impost, el contravalor en euros s'ha de determinar:

a) En cas de monedes diferents de les dels estats membres de la Unió Europea que han adoptat l'euro, en funció del tipus de canvi oficial de l'euro corresponent a la data de meritació de l'impost publicat pel Banc Central Europeu o, si no n'hi ha, l'últim tipus de canvi oficial publicat amb anterioritat. Si no existís tipus de canvi oficial, s'ha de prendre com a referència el valor de mercat de la unitat monetària de què es tracti.

b) En el cas de monedes dels estats membres de la Unió Europea que van adoptar l'euro, en funció dels tipus de conversió irrevocablement fixats entre l'euro i la moneda de què es tracti que conté el Reglament (CE) 2866/98 del Consell, de 31 de desembre de 1998. Per a la conversió i l'arrodoniment cal tenir en compte les regles que estableix el Reglament (CE) 1103/97 del Consell, de 17 de juny, sobre determinades disposicions relatives a la introducció de l'euro.

2a. Valoració dels béns immobles situats a l'estranger.

En el supòsit de béns immobles situats a l'estranger, s'han de declarar en aquest impost pel contravalor en euros del preu, contraprestació o valor d'adquisició, determinat d'acord amb el que s'ha indicat en la regla 1a. anterior.

3a. Dipòsits en compte en moneda diferent de l'euro.

Els dipòsits en compte corrent o d'estalvi, a la vista o a termini, s'han de computar pel saldo que tinguin en la data de meritació de l'impost, tret que aquell resulti inferior al saldo mitjà corresponent a l'últim trimestre de l'any, cas en què s'ha d'aplicar aquest últim. A aquests efectes, el càlcul del saldo mitjà s'ha d'efectuar en la moneda de què es tracti, d'acord amb el que preveu l'article 12 de la Llei 19/1991, de 6 de juny, de l'impost sobre el patrimoni, i a continuació se n'ha de determinar el contravalor en euros conforme a la regla 1a.

4a. Valors mobiliaris negociats en mercats organitzats situats a l'estranger.

Quan la Llei de l'impost fa referència a "mercats organitzats", cal entendre que són exclusivament els mercats organitzats que regula la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors. Per tant, els valors mobiliaris negociats en mercats organitzats situats a l'estranger s'han de valorar, a efectes d'aquest impost, conforme a les regles que estableixen els valors mobiliaris no admesos a negociació, tenint en compte el que exposa la regla següent en cas que es tracti de valors representatius de la participació en el capital social o en els fons propis d'entitats.

5a. Valors representatius de la participació en fons propis d'entitats estrangeres, no negociats en mercats organitzats.

En el supòsit d'accions i participacions en el capital social o en els fons propis de qual-sevol tipus d'entitat estrangera, no negociades en mercats organitzats espanyols, per a determinar el valor que resulti de capitalitzar al tipus del 20% la mitjana dels beneficis dels tres exercicis socials tancats abans de la data de meritació de l'impost, s'ha de calcu-

lar la mitjana d'aquests beneficis en la moneda corresponent i a continuació se n'ha de determinar el contravalor en euros conforme al que s'ha indicat en la regla 1a.

Els diferents tipus de béns i drets s'han de valorar de la manera següent:

1) Béns immobles de naturalesa urbana i rústica, pel valor superior del valor cadastral, valor comprovat a l'efecte d'altres tributs (ITPAJD o ISD) i pel preu, la contraprestació o el valor d'adquisició. Quant a aquests termes, s'ha de precisar que el preu es refereix a les operacions de compravenda, la contraprestació a les permutes i el valor d'adquisició als supòsits de successions o donacions.

En relació amb aquest tipus de béns, cal tenir en compte les **regles especials** de valoració següents:

a) Immobles que estiguin arrendats en la data de la meritació:

Els immobles urbans arrendats s'han de valorar d'acord amb la regla general anteriorment comentada. No obstant això, els habitatges i locals de negoci arrendats mitjançant contractes subscrits abans del 9 de maig de 1985 s'han de valorar capitalitzant al 4% la renda meritada en l'exercici, sempre que el resultat sigui inferior al que resultaria de l'aplicació de la regla general de valoració de béns immobles.

b) Immobles en fase de construcció:

Els immobles que estiguin en fase de construcció s'han de valorar per les quantitats que efectivament s'hagin invertit en aquesta construcció fins a la data de la meritació de l'impost (31 de desembre). També s'ha de computar el corresponent valor patrimonial del solar. En cas de propietat horitzontal, la part proporcional del valor del solar s'ha de determinar segons el percentatge fixat en el títol.

c) Immobles adquirits en règim de multipropietat:

Els drets sobre immobles adquirits en virtut de contractes de multipropietat, propietat a temps parcial o fórmules similars, s'han de valorar segons les regles següents:

- Si impliquen la titularitat parcial de l'immoble, segons la regla general de valoració comentada anteriorment.
- Si no comporten la titularitat parcial de l'immoble, s'han de valorar pel preu d'adquisició dels certificats o altres títols representatius d'aquests. En aquest cas s'ha de declarar en l'apartat corresponent a drets reals d'ús i gaudi.

d) Dret de nua propietat sobre immobles:

Lectura recomanada

La polèmica sobre la conveniència o no de fixar uns valors unitaris dels béns per efectes fiscals que sempre ha suscitat aquest impost es reflecteix en l'exposició de motius de la LIP, i també en les decisions jurisprudencials. Consulteu sobre el tema, entre altres: **J. M. Martín Delgado** (1976). "Comentario general de jurisprudencia". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 9).

Lectures recomanades

Per a la delimitació del concepte de béns immobles de naturalesa urbana i rústica, i de valor cadastral, consulteu l'RDLeg 1/2004, de 5 de març, del cadastre immobiliari, articles 6 a 8 i 22 a 32. Sobre la multipropietat, consulteu el Reial decret llei 8/2012, de 16 de març, de contractes d'aprofitament per torn de béns d'ús turístic, d'adquisició de productes de vacances de llarga durada, de revenda i d'intercanvi.

El valor del dret de nua propietat s'ha de computar per la diferència entre el valor total del bé i el valor de l'usdefruit que sobre aquest s'hagi constituït. En el cas que el dret real que recaigui sobre el bé sigui un usdefruit vitalici que al seu torn sigui temporal, la nua propietat s'ha de valorar aplicant, d'entre les regles de valoració de l'usdefruit, la que atribueixi menys valor a la nua propietat.

Exemple

La Sra. Álvarez posseeix els béns immobles següents:

a) Un pis adquirit el 1975 per 38.000 euros, el valor cadastral revisat del qual és de 45.000 euros. Aquest pis va ser valorat en la declaració de l'IP de 1979 en 55.000 euros.

El valor del bé immoble que ha de figurar en l'autoliquidació de la Sra. Álvarez és el valor cadastral revisat del pis, és a dir, 45.000 euros.

b) Un terreny adquirit el 1997 per 49.000 euros, el valor cadastral del qual és de 19.000 euros. En aquest terreny s'està construint una casa i les quantitats aportades per a aquesta construcció ascendeixen a 27.000 euros.

En l'autoliquidació de la Sra. Álvarez ha de figurar el valor del terreny més les quantitats aportades per a la construcció de la casa, és a dir, 49.000 euros més 27.000 euros.

c) Una finca rústica adquirida per herència dels seus pares l'any 2004, el valor declarat dels quals en l'ISD va ser de 43.000 euros. No obstant això, el valor cadastral d'aquesta finca és de 22.000 euros.

La Sra. Álvarez ha de declarar en l'autoliquidació de l'IP el valor a efectes de l'ISD de l'esmentada finca, és a dir, 43.000 euros.

d) Un pis adquirit l'any 2002 per 89.000 euros. L'import que es va declarar a efectes de l'ITPAJD va ser de 79.000 euros. Amb posterioritat, l'Administració va comprovar aquest valor, practicant una liquidació per aquest impost en la qual es va valorar el pis en 94.000 euros. Finalment, cal tenir en compte que el valor cadastral revisat d'aquest habitatge és de 76.000 euros.

S'ha de declarar en l'autoliquidació de l'IP corresponent el valor comprovat per l'Administració, que en aquest cas és de 94.000 euros.

2) Béns i drets destinats a activitats empresarials o professionals, segons les normes de l'IRPF: pel valor que resulti de la comptabilitat, per diferència entre l'actiu real i el passiu exigible, sempre que la comptabilitat s'ajusti al que disposa el Codi de comerç, excepte els béns immobles, que s'han de valorar per la regla general anterior, excepte quan es tracti d'empreses immobiliàries.

Si no hi ha comptabilitat, s'han d'aplicar les regles especials per a cada tipus de béns. En aquest supòsit, la valoració dels béns i drets afectes s'ha d'efectuar, element per element, aplicant les normes de valoració de l'impost sobre el patrimoni que corresponguin a la naturalesa de cada element.

Al marge que es porti o no comptabilitat ajustada al Codi de comerç, el valor de cadascun dels **béns immobles afectes** a les activitats econòmiques, empresarials o professionals desenvolupades pel seu titular s'ha de determinar aplicant les regles de valoració assenyalades per als béns immobles en l'apartat *a* anterior, tret que formin part de l'actiu circulant d'activitats empresarials l'objecte de les quals consisteixi, exclusivament, en la construcció o promoció immobiliària, cas en què aquests béns s'han de valorar amb les regles comentades en aquest apartat.

En el **supòsit de matrimoni**, tant si els béns o drets afectes a activitats econòmiques, empresarials o professionals, són privatis del cònjuge que exerceix l'activitat com si, conforme a les disposicions o pactes reguladors del corresponent règim econòmic matrimonial, són comuns a tots dos cònjuges, s'han de valorar aplicant les regles comentades en aquest apartat *b*. En aquest últim supòsit, el valor així determinat s'ha d'atribuir a parts iguals en la declaració de l'impost sobre el patrimoni de cadascun d'ells, tret que es justifiqui una altra quota diferent de participació.

Cal precisar que si per al desenvolupament de l'activitat es disposa de béns o drets (locals, maquinària, etc.) que pertanyen privativament al cònjuge que no exerceix l'activitat, aquest últim els ha de computar íntegrament en la seva declaració i els ha de valorar d'acord amb les regles que conté la normativa de l'impost per als béns i drets no afectes.

3) Dipòsits en compte corrent o d'estalvis, a la vista o a termini, pel valor superior dels dos següents: el saldo el 31 de desembre o el saldo mitjà ponderat de l'últim trimestre.

La determinació del saldo mitjà

En la determinació del saldo mitjà s'ha d'evitar el doble còmput, i s'han d'eliminar les quantitats que s'hagin retirat per a adquirir béns o drets que ja figurin en el patrimoni o per a cancel·lar deutes, i també les quantitats que procedeixin de la concessió d'un préstec o crèdit, el qual tampoc no s'ha de deduir com a deute.

Cal tenir en compte que si són diversos els titulars dels corresponents comptes, els valors s'han d'imputar per parts iguals a cadascun d'ells, tret que es justifiqui una altra quota diferent de participació entre ells.

Exemple

El Sr. Martínez té oberts dos comptes en una entitat financera. El primer és un compte corrent i el segon és un compte d'estalvi. L'entitat financera li ha facilitat les dades següents en relació amb els comptes: el saldo el 31 de desembre del compte corrent ha estat de 3.300 euros; mentre que el saldo mitjà de l'últim trimestre ha estat de 3.900 euros. I respecte al compte d'estalvi, el saldo el 31 de desembre ha estat de 5.400 euros; mentre que el saldo mitjà de l'últim trimestre ha estat de 4.100 euros.

El Sr. Martínez ha de declarar en l'autoliquidació de l'IP, en relació amb el compte corrent, l'impost de 3.900 euros; mentre que respecte al compte d'estalvi ha d'incloure la quantitat de 5.400 euros.

4) Valors representatius de la cessió a tercers de capitals propis i participacions en fons propis de qualsevol entitat: quan es tracti de valors negociats en mercats organitzats, s'han de computar pel valor de cotització mitjana de l'últim trimestre, i en la resta dels casos, pel valor nominal si es tracta de cessió de capitals, o pel valor liquidatiu en el cas dels fons d'inversió mobiliària.

A aquests efectes, la llei regula el còmput de primes, accions no admeses a cotització o pendents de desemborsament, inexistència de balanç auditat o cooperatives, i estableix l'obligació de les entitats de subministrar la informació necessària i el deure l'Administració de publicar anualment la relació de valors cotitzats en la borsa amb la cotització mitjana del quart trimestre.

Els **valors representatius de la cessió a tercers de capitals propis** són, entre altres, els valors del deute públic, tant de l'Estat com de les comunitats autònomes, les lletres del Tresor, els bons, cèdules i pagarés, públics i privats, i els préstecs i crèdits concedits la titularitat dels quals correspongui al contribuent. En funció que els corresponents valors es negociïn o no en mercats organitzats, són aplicables els criteris valoratius següents:

a) Valors negociats en mercats organitzats:

S'han de computar segons el valor de negociació mitjana del quart trimestre de cada any, qualsevol que sigui la seva denominació, representació i la naturalesa dels rendiments obtinguts.

b) Valors no negociats en mercats organitzats:

Cadascun d'aquests títols s'han de valorar pel seu nominal, incloses, si escau, les primes d'amortització o reemborsament, qualsevol que sigui la seva denominació, representació i la naturalesa dels rendiments obtinguts.

Exemple

El Sr. Bermúdez posseeix els títols valor següents: un certificat de dipòsit de 6.000 euros; unes obligacions d'una societat anònima, el valor nominal de les quals és de 130.000 euros i que tenen una prima de reemborsament de 700 euros; una lletra del Tresor adquirida per 5.800 euros, el valor nominal de la qual és de 6.100 euros; i uns pagarés d'empresa amb un valor nominal de 61.000 euros, adquirits per 60.000 euros.

El Sr. Bermúdez ha de declarar en l'autoliquidació de l'IP els valors següents: el certificat de dipòsit, per un import de 6.000 euros; les obligacions de la societat anònima per un import de 130.700 euros; una lletra del Tresor per un valor de 6.100 euros; i uns pagarés d'empresa per un import de 61.000 euros.

Es consideren **valors representatius de la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat** les accions i participacions en el capital social o fons propis d'entitats jurídiques, societats i fons d'inversió. Aquests valors, amb excepció de les accions i participacions en les institucions d'inversió col·lectiva, poden resultar exempts de l'impost si el titular compleix els requisits establerts

a aquest efecte. En resultin o no exempts, aquests valors s'han d'incloure en l'apartat que correspongui de la declaració i s'han de valorar d'acord amb les regles següents:

a) Accions i participacions en el capital social o en el fons patrimonial d'institucions d'inversió col·lectiva (societats i fons d'inversió), negociades en mercats organitzats:

Les accions i participacions en el capital social o en el fons patrimonial de les institucions d'inversió col·lectiva negociades en mercats organitzats s'han de computar pel valor liquidatiu que tinguin en la data de meritació de l'impost (31 de desembre), s'han de valorar els actius inclosos en el balanç d'acord amb les normes que es recullen en la legislació específica i són deduïbles les obligacions envers tercers.

A l'efecte de facilitar la correcta aplicació d'aquesta regla de valoració, les entitats estan obligades a subministrar als socis, associats o partícips un certificat en el qual consti la valoració de les respectives accions i participacions.

b) Accions i participacions en el capital social o en els fons propis de qualssevol altres entitats jurídiques, negociades en mercats organitzats:

Les accions i participacions en el capital social o en els fons propis de qualssevol entitats jurídiques, negociades en mercats organitzats que s'han de declarar en aquest apartat, s'han de computar pel seu valor de negociació mitjana en el quart trimestre de cada any.

En els casos de subscripció de noves accions, no admeses a cotització oficial, emeses per entitats jurídiques que cotitzin en mercats organitzats, s'ha de prendre com a valor d'aquestes accions el de l'última negociació dels títols antics dins del període de subscripció.

Quan es tracta d'ampliacions de capital pendents de desemborsament, les accions s'han de valorar d'acord amb les normes anteriors, com si estiguessin totalment desemborsades, inclosa la part pendent de desemborsament com a deute del subjecte passiu.

c) Accions i participacions en el capital social o en el fons patrimonial d'institucions d'inversió col·lectiva (societats i fons d'inversió), no negociades en mercats organitzats:

Les accions i participacions en el capital social o en el fons patrimonial d'institucions d'inversió col·lectiva no negociades en mercats organitzats s'han de valorar pel valor liquidatiu que tinguin en la data de la meritació de

l'impost. Els actius inclosos en el balanç s'han de valorar d'acord amb les normes que recull la legislació específica i són deduïbles les obligacions envers tercers.

Igualment, per a facilitar la correcta aplicació d'aquesta regla de valoració, les entitats estan obligades a subministrar als socis, associats o partícips, un certificat en el qual consti la valoració de les respectives accions i participacions.

d) Accions i participacions en el capital social o en els fons propis de qualssevol altres entitats jurídiques no negociades en mercats organitzats, incloses les participacions en el capital social de cooperatives:

La valoració de les participacions dels socis o associats al capital social de les cooperatives s'ha de determinar en funció de l'import total de les aportacions socials desemborsades, obligatòries o voluntàries, resultant de l'últim balanç aprovat, amb deducció, si escau, de les pèrdues socials no reintegrades.

D'altra banda, la valoració de les accions i participacions en el capital social d'altres entitats s'ha d'efectuar segons el valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat, sempre que aquest, de manera obligatòria o voluntària, hagi estat sotmès a revisió i verificació i l'informe d'auditoria resulti favorable.

Si el balanç no ha estat degudament auditat o l'informe d'auditoria no resulta favorable, la valoració s'ha de fer pel valor més gran dels tres següents: valor nominal; valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat; o valor resultant de capitalitzar al tipus del 20% la mitjana dels beneficis de l'entitat en els tres exercicis socials tancats abans de la data de la meritació de l'impost (31 de desembre). Dins dels beneficis s'han de computar els dividendes distribuïts i les assignacions a reserves, excloses les de regularització o d'actualització de balanços.

Igual que s'ha assenyalat abans, per a la correcta aplicació d'aquestes regles de valoració, les entitats estan obligades a subministrar als socis, associats o partícips certificats que continguin les valoracions de les respectives accions i participacions.

Exemple

El Sr. Jiménez posseeix 1.000 accions de 3 euros de valor nominal d'una societat anònima que no cotitza en borsa. El nombre total d'accions de l'empresa és de 20.000. I la societat no ha estat auditada.

Segons l'últim balanç aprovat per la societat anònima, l'actiu real ascendeix a 210.000 euros, mentre que el passiu exigible és de 60.000 euros. D'altra banda, els beneficis dels tres últims anys han estat de 54.000, 42.000 i 48.000 euros, respectivament.

Les accions del Sr. Jiménez s'han de valorar pel més gran dels tres valors següents:

Lectura recomanada

Pel que fa a les assegurances de vida, consulteu l'article 96 de la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, del contracte d'assegurança.

a) El valor nominal de les accions: $1.000 \times 3 = 3.000$.

b) El valor teòric: $150.000 / 20.000 = 7,5$. Per tant, $1.000 \times 7,5 = 7.500$.

c) La capitalització al 20% de la mitjana dels beneficis en els últims tres anys: $[54.000 + 42.000 + 48.000] / 3 = 48.000$. Per tant, $48.000 / 20.000 = 2,4$. De manera que s'ha de multiplicar $2,4 \times 1.000 = 2.400$. Així que la capitalització és de $2.400 / 0,20 = 12.000$.

En conclusió, s'ha de prendre el més gran d'aquests tres valors, és a dir, el de capitalització, que és de 12.000 euros.

5) Assegurances de vida: les assegurances de vida contractades pel contribuïent, encara que el beneficiari sigui un tercer, s'han de computar pel valor de rescat en el moment de la meritació de l'impost (31 de desembre). Aquest valor l'ha de facilitar l'entitat asseguradora.

6) Rendes temporals o vitalícies, drets reals, concessions administratives i opcions contractuals: les rendes temporals o vitalícies constituïdes com a conseqüència del lliurament d'un capital, tant si és en diners, béns mobles com immobles, la titularitat de les quals correspongui al declarant es valoren pel resultat de capitalitzar l'anualitat al tipus d'interès legal dels diners vigents en la data de meritació d'aquest impost (31 de desembre) i prenent del capital resultant la part que, segons les regles establertes per a valorar els usdefruits, correspongui a l'edat del rendista, si la renda és vitalícia, o a la durada de la renda, si és temporal.

Exemple

El Sr. Martínez té contractada una assegurança de vida amb una asseguradora per un import de 90.000 euros, la beneficiària de la qual és l'esposa. La companyia asseguradora li ha facilitat les dades següents en relació amb el contracte d'assegurança de vida: l'import de la pòlissa, com s'ha dit, és de 90.000 euros; la prima satisfeta en l'exercici és de 330 euros; i el valor de rescat el 31 de desembre és d'11.500 euros.

Així mateix, el Sr. Martínez és beneficiari d'una renda temporal de 7.200 euros durant 15 anys. En la data de la meritació de l'impost, li queden 7 anys de percebre aquesta renda.

Finalment, va vendre a una societat anònima un pis a canvi d'una renda vitalícia de 6.000 euros anuals. En la data de la meritació de l'IP, el Sr. Martínez té 65 anys. I suposarem que l'interès bàsic del Banc d'Espanya en aquest exercici és del 10%.

En primer lloc, el Sr. Martínez ha de declarar en l'autoliquidació de l'IP l'assegurança de vida per un import d'11.500 euros (valor de rescat de l'assegurança).

Quant a la renda temporal, la capitalització és de $7.200 / 0,10 = 72.000$. El percentatge d'usdefruit temporal és de $7 \times 2\% = 14\%$. Després, la valoració de la renda temporal és de $72.000 \times 14\% = 10.080$ euros.

I, finalment, respecte a la renda vitalícia, la capitalització és de $6.000 / 0,10 = 60.000$ euros. El percentatge de l'usdefruit vitalici és de $65 - 19 = 46$. Després, $70\% - 46\% = 24\%$. Per tant, la valoració de la renda vitalícia és de $60.000 \times 24\% = 14.400$ euros.

7) Vehicles, joies, pells de caràcter sumptuari, embarcacions i aeronaus: les joies, pells de caràcter sumptuari, automòbils, vehicles de dues o tres rodes la cilindrada de les quals sigui igual o superior a 125 centímetres cúbics, embarcacions d'esbarjo o d'esports nàutics, avions, avionetes, velers i altres aeronaus la titularitat dels quals correspongui al declarant es valoren pel valor de mercat que tinguin en la data de la meritació de l'impost (31 de desembre).

A l'efecte de determinar el valor de mercat, es poden utilitzar les taules de valoració de vehicles usats aplicables en la gestió de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, impost sobre successions i donacions i impost especial sobre determinats mitjans de transport, incloses en les ordres ministerials que es publiquen anualment.

8) Objectes d'art i antiguitats: aquests béns s'han de valorar pel valor de mercat que tinguin en la data de meritació de l'impost (31 de desembre). Els objectes d'art i les antiguitats que tinguin la consideració d'exempts de l'impost no s'han d'incloure en l'autoliquidació.

Exemple

La Sra. Suárez posseeix els béns següents: un cotxe valorat, segons les taules aprovades pel Ministeri d'Economia i Hisenda, en 10.000 euros; un collaret de perles valorat en 19.000 euros; un quadre de pintor conegut internacionalment valorat en 61.000 euros i cedit temporalment durant 12 anys a un museu perquè l'exposi; i un tapís de dos segles d'antiguitat valorat en 37.000 euros.

Així mateix, la Sra. Suárez és una pintora de reconegut prestigi que posseeix en el seu patrimoni diversos llenços pintats per ella mateixa i valorats en 7.000 euros.

La Sra. Suárez ha d'incloure en l'autoliquidació de l'IP el valor del cotxe per un import de 10.000 euros; el valor del collaret de perles per un import de 19.000 euros i el valor del tapís per un import de 37.000 euros.

No obstant això, n'estan exempts tant el quadre del pintor conegut internacionalment i valorat en 61.000 euros, com els llenços de la pintora valorats en 7.000 euros.

9) Drets reals d'ús i gaudi: es tracta dels drets reals d'ús i gaudi, excepte els que recaiguin sobre l'habitatge habitual del subjecte passiu, i també els drets sobre béns immobles adquirits en virtut de contractes de multipropietat, propietat a temps parcial o fórmules similars, quan aquests contractes no comportin la titularitat parcial de l'immoble.

Si es tracta d'un usdefruit temporal, se n'ha d'estimar el valor proporcionalment respecte del valor total del bé, en raó d'un 2% per cada període d'un any que quedi de vigència de l'usdefruit, sense excedir del 70%.

En canvi, en l'usdefruit vitalici, se n'ha d'estimar el valor partint del 70% del valor total del bé, quan l'usufructuari tingui menys de 20 anys d'edat, i minorant aquest percentatge en un 1% per cada any en què se superi aquesta edat, fins a un mínim del 10% del valor total del bé.

D'altra banda, en els drets d'ús i habitació, s'han de computar pel valor que resulti d'aplicar sobre el 75% del valor dels béns sobre els quals van ser imposats aquests drets, les regles corresponents a la valoració dels usdefruits temporals o vitalicis, segons el cas.

I, finalment, en els drets d'aprofitament per torn de béns immobles, s'han de valorar pel preu d'adquisició, qualsevol que sigui la seva naturalesa.

Exemple

El Sr. Domínguez, de 72 anys d'edat, té un usdefruit temporal d'una finca del Sr. Pérez durant 15 anys. En la data de la meritació de l'IP, li queden 10 anys d'usdefruit. El valor cadastral revisat de la finca és de 180.500 euros.

El Sr. Domínguez, a més, té l'usdefruit vitalici d'una embarcació recreativa propietat de la Sra. Álvarez. Aquesta embarcació va ser adquirida per 36.000 euros i té un valor de mercat de 39.000 euros.

Finalment, el Sr. Domínguez gaudeix del dret real d'ús i habitació durant 5 anys del pis propietat del Sr. Ramírez. El pis va ser adquirit pel Sr. Ramírez per 24.000 euros i té un valor cadastral revisat de 21.000 euros. En la data de meritació de l'IP, li queden 4 anys de gaudi del dret real.

En relació amb la valoració de la finca a efectes de l'IP, el Sr. Domínguez ha d'incloure el valor de l'usdefruit següent en la declaració d'aquest impost: $2\% \times 10 = 20\%$. Després, $180.500 \times 20\% = 36.100$.

Quant a l'embarcació, el Sr. Domínguez ha d'incloure el valor de l'usdefruit següent: $72 \text{ anys} - 19 = 53$. Després, $70\% - 53\% = 17\%$. Per tant, $39.000 \times 17\% = 6.630$ euros.

Finalment, pel que fa al pis, el Sr. Domínguez ha d'incloure el valor del dret real de gaudi següent: el valor del bé és de 24.000 euros. I el valor de l'usdefruit temporal és de $2\% \times 4 = 8\%$. Després, $24.000 \times 8\% = 1.920$. De manera que el valor del dret real de gaudi és de $1.920 \times 0,75 = 1.440$ euros.

10) Concessions administratives: la valoració de les concessions administratives per a l'explotació de serveis o béns de domini o titularitat pública, qualsevol que sigui la durada, s'ha d'efectuar aplicant els criteris que conté l'article 13 del text refós de la Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1993, de 24 de setembre.

Concretament, les regles generals de valoració de les concessions administratives són les següents:

a) Quan l'Administració assenyala una quantitat total en concepte de preu o cànon, que hagi de satisfer el concessionari, per l'import d'aquesta.

b) Quan l'Administració assenyala un cànon, preu, participació o benefici mínim que hagi de satisfer el concessionari periòdicament i la durada de la concessió no sigui superior a un any, per la suma total de les prestacions periòdiques. Si la durada de la concessió és superior a l'any, capitalitzant al 10% la quantitat anual que satisfaci el concessionari. Quan per a l'aplicació d'aquesta regla calgui capitalitzar una quantitat anual que sigui variable com a conseqüència, exclusivament, de l'aplicació de clàusules de revisió de preus, que prenguin com a referència índexs objectius de la seva evolució, s'ha de capitalitzar la corresponent al primer any. Si la variació depèn d'altres circumstàncies, la raó matemàtica de les quals es coneix en el moment de l'atorgament de la concessió, la quantitat que s'ha de capitalitzar és la mitjana anual de les que el concessionari ha de satisfer durant la vida de la concessió.

c) Quan el concessionari estigui obligat a revertir a l'Administració béns determinats, s'ha de computar el valor del fons de reversió que aquell hagi de constituir en compliment del que disposa el Reial decret 1643/1990, de 20 de desembre, o norma que el substitueixi.

D'altra banda, en els casos especials en què, per la naturalesa de la concessió, el valor no es pot fixar per les regles exposades anteriorment, s'ha de determinar ajustant-se a les regles següents:

a) Aplicant al valor dels actius fixos afectes a l'explotació, ús o aprofitament de què es tracti, un percentatge del 2% per cada any de durada de la concessió, amb el mínim del 10% i sense que el màxim pugui excedir del valor dels actius.

b) A falta de l'anterior valoració, s'ha de prendre l'assenyalada per la respectiva Administració pública.

c) Si falten les dues regles anteriors, pel valor declarat pels interessats, sense perjudici del dret de l'Administració per a procedir a comprovar-la pels mitjans previstos en la Llei general tributària.

11) Drets derivats de la propietat intel·lectual o industrial: els drets derivats de la propietat intel·lectual i industrial adquirits a tercers que no siguin afectes al desenvolupament d'activitats econòmiques, empresarials o professionals, s'han de computar pel valor d'adquisició.

En el cas que els drets derivats de la propietat intel·lectual i industrial adquirits a tercers siguin afectes al desenvolupament d'activitats empresarials o professionals, s'han de declarar en l'apartat corresponent als béns i drets afectes a activitats econòmiques.

a) **Opcions contractuals:** aquí s'han d'incloure les opcions contractuals la titularitat de les quals correspongui al declarant, derivades de contractes que facultin una persona perquè, al seu arbitri i dins d'un temps màxim pactat, pugui decidir sobre el perfeccionament d'un contracte principal (generalment de compravenda) davant d'una altra persona que, de moment, queda vinculada a suportar els resultats d'aquesta lliure decisió del titular del dret d'opció.

Les opcions contractuals es valoren pel preu especial convingut i, mancant aquest, o si fos menor, pel 5% de la base sobre la qual es liquidarien, a efectes de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, els contractes sobre els quals aquestes opcions recaiguin.

Exemple

El Sr. Ramírez és fill d'un famós cantant i rep els drets d'autor del seu pare com a herència. Aquests drets d'autor van ser valorats al seu moment en l'ISD per un import de 42.000 euros.

Amb l'import d'aquests drets d'autor, el Sr. Ramírez ha realitzat l'opció de compra d'una finca rústica al Sr. Rodríguez. El valor acordat per a l'esmentada compra és de 360.000 euros.

El Sr. Ramírez ha d'incloure en la seva autoliquidació de l'IP l'opció de compra per un import de 42.000 euros, ja que aquest és superior al mínim establert per la llei (el 5% de valor del bé sobre el qual recau aquesta opció).

12) **Altres béns i drets de contingut econòmic:** els béns i drets de contingut econòmic no recollits en els apartats anteriors s'han de valorar pel preu de mercat en la data de la meritació de l'impost (31 de desembre).

4.3. Valoració de deutes

S'han de computar els deutes que s'hagin justificat degudament, i s'han de valorar pel **seu nominal** en el moment de la meritació.

Com es veurà a continuació, **no són objecte de deducció** les quantitats avalades fins que l'avalista estigui obligat a pagar el deute, la hipoteca que garanteixi el preu ajornat en l'adquisició d'un bé i els deutes contrets par a l'adquisició de béns o drets exempts.

Són deutes deduïbles en l'impost sobre el patrimoni les càrregues i gravàmens de naturalesa real que disminueixin el valor dels respectius béns o drets, i també els deutes i obligacions personals dels quals hagi de respondre el subjecte passiu.

Ara bé, els deutes només són deduïbles, com ja s'ha dit, quan estiguin degudament justificades, sense que en cap cas siguin deduïbles els interessos.

Així mateix, cal tenir en compte que no són objecte de deducció:

1) Les quantitats avalades, fins que l'avalista estigui obligat a pagar el deute, perquè s'ha exercit el dret contra el deutor principal i aquest ha resultat fallit. En cas d'obligació solidària, les quantitats avalades no es poden deduir fins que s'exerceixi el dret contra l'avalista.

2) La hipoteca que garanteixi el preu ajornat en l'adquisició d'un bé, sense perjudici que sí que ho sigui el preu ajornat o deute garantit.

3) Les càrregues i gravàmens que corresponguin a béns exempts d'aquest impost, ni els deutes contrets per a adquirir-los. Quan l'exempció sigui parcial, com succeeix en els supòsits en què el valor de l'habitatge habitual sigui superior a 300.000 euros, és deduïble, si escau, la part proporcional dels deutes que correspongui a la part no exempta del bé o dret de què es tracti.

Un supòsit especial és el dels **deutes relacionats amb béns i drets afectes**. Només és procedent la inclusió d'aquests deutes juntament amb els restants en els casos següents:

- Quan els elements patrimonials afectes a activitats empresarials i professionals no estiguin exempts de l'impost sobre el patrimoni.
- Quan el subjecte passiu no porti comptabilitat ajustada al Codi de comerç.

Finalment, cal destacar que en els supòsits d'**obligació real** de contribuir, només són deduïbles les càrregues i gravàmens que afectin els béns i drets que radiquin en territori espanyol o s'hi puguin exercir o s'hi hagin de complir, i també els deutes per capitals invertits en els indicats béns.

5. Base liquidable i deute tributari

5.1. Base liquidable

La base imposable dels subjectes passius per obligació personal és objecte de reducció exclusivament en concepte de **mínim exempt** en la quantitat que determini en cada cas la comunitat autònoma.

En el cas que la comunitat autònoma corresponent no hagi regulat el mínim exempt, subsidiàriament es redueix la base imposable en 700.00 euros, l'actualització dels quals pot ser duta a terme per la Llei de pressupostos, de conformitat amb el que preveu la disposició final segona LIP¹⁶.

⁽¹⁶⁾Article 28 LIP.

Així mateix, aquest mínim exempt és aplicable als subjectes passius no residents que tributin per obligació personal de contribuir i als subjectes passius sotmesos a obligació real de contribuir.

Referent a això, la Llei 22/2009, de 18 de desembre, per la qual es regula el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú i ciutats amb estatut d'autonomia i es modifiquen determinades normes tributàries, estableix que les comunitats autònomes poden assumir en l'impost sobre el patrimoni, entre altres competències normatives, les relatives a la determinació del mínim exempt¹⁷.

⁽¹⁷⁾Article 47.1 de la Llei 22/2009.

Algunes comunitats autònomes han exercit la seva capacitat normativa en aquest àmbit i han regulat l'import del mínim exempt, com, per exemple, Catalunya, que l'ha fixat en 500.000 euros.

5.2. Quota íntegra

A partir de l'1 de gener de 2008, s'ha establert una **bonificació del 100%** a favor de tots els subjectes passius de l'impost, que implica que la quota líquida de l'IP sempre serà zero. No obstant això, aquesta bonificació no és aplicable per als exercicis del 2011 en endavant pel restabliment temporal del gravamen de l'IP en les lleis de pressupostos generals de l'Estat.

La **quota íntegra** de l'IP és el resultat d'aplicar sobre la base liquidable la **tarifa** progressiva i única per a l'obligació real i per a l'obligació personal que en cada cas determini la comunitat autònoma competent o, si no n'hi ha cap, la prevista en l'article 30 de la LIP, els tipus de la qual van del 0,20% al 2,50%.

L'escala de gravamen prevista en la LIP és la següent¹⁸:

⁽¹⁸⁾Article 30 LIP.

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	167.129,45	0,2
167.129,45	334,26	167.123,43	0,3
334.252,88	835,63	334.246,87	0,5
668.499,75	2.506,86	668.499,76	0,9
1.336.999,51	8.523,36	1.336.999,50	1,3
2.673.999,01	25.904,35	2.673.999,02	1,7
5.347.998,03	71.362,33	5.347.998,03	2,1
10.695.996,06	183.670,29	En endavant	2,5

Alguna comunitat autònoma, com Catalunya, ha aprovat la seva pròpia escala de gravamen.

5.3. Límit conjunt amb la quota de l'IRPF

Només per als subjectes per obligació personal, la quota íntegra per l'IP, conjuntament amb les quotes de l'IRPF, **no pot excedir del 60%** de la suma de les bases imposables d'aquest últim. Si no, s'ha de reduir la quota íntegra de l'IP fins arribi al límit indicat, sempre que aquesta reducció no superi el 80%¹⁹.

⁽¹⁹⁾Article 31 LIP.

A aquests efectes, no es té en compte la part de la base imposable de l'estalvi derivada de guanys i pèrdues patrimonials corresponent al saldo positiu dels obtinguts per transmissions d'elements patrimonials adquirits o de millores realitzades en aquests amb més d'un any d'antelació a la data de transmissió, ni la part de les quotes íntegres de l'IRPF corresponents a aquesta part de la base imposable de l'estalvi. A més, se suma a la base imposable de l'estalvi l'import dels dividendes i participacions en beneficis. I, finalment, no es té en compte la part de l'IP relativa a elements patrimonials que, per la naturalesa o destinació que tinguin, no siguin susceptibles de produir rendiments gravats per la LIRPF.

En el cas de contribuents que formin part d'una unitat familiar i hagin optat per tributar conjuntament en l'IRPF, s'han d'acumular les quotes íntegres de l'IP vençudes amb la finalitat de calcular el límit conjunt a què es refereix l'apartat anterior; la reducció s'ha de prorratejar entre els subjectes passius en proporció a les quotes íntegres respectives.

Exemple

El senyor Estevez, propietari d'un gran patrimoni familiar, és subjecte passiu per obligació personal de l'IP, solter i sense fills. La suma de les bases imposables de l'IRPF corresponent a aquest subjecte és de 91.572 euros i les quotes íntegres per aquest impost són de 38.233 euros. Per la seva banda, la base imposable en l'IP del senyor Estevez és de 5.409.108 euros, a la qual correspon una quota íntegra de 74.152 euros.

Doncs bé, l'article 31 de la LIP estableix el límit conjunt de la suma de la quota íntegra de l'IP i de les quotes de l'IRPF, que no pot superar el 60% de la suma de les bases imposables de l'IRPF. En aquest cas, la suma de les dues quotes és de 112.385 euros (38.233 + 74.152), i el 60% de la suma de les bases imposables de l'IRPF és de 54.943,20 euros (el 60% de 91.572 euros).

En conseqüència, la reducció de la quota íntegra de l'IP ha de ser de 57.441,80 euros (l'excés sobre la suma de les quotes íntegres de l'IP i de l'IRPF: 112.385 – 54.943,20), una quantitat que, d'altra banda, no passa el límit de reducció del 80% fixat per la llei, ja que el 80% de la quota íntegra de l'IP és de 59.321,60 euros. Conseqüentment, la quota íntegra reduïda de l'IP del senyor Estevez és de 16.710,20 euros.

5.4. Deduccions de la quota

Dins del marc de les deduccions de quota distingim:

1) Deducció per doble imposició internacional

Seguint la fórmula tradicional i sense perjudici del que estableixin els tractats o convenis internacionals, els subjectes per obligació personal poden deduir de la quota la menor de les dues quantitats següents²⁰:

- a) L'import efectiu del que han pagat a l'estranger per un impost anàleg.
- b) El resultat d'aplicar el tipus mitjà efectiu de gravamen en la part de la base liquidable gravada a l'estranger.

⁽²⁰⁾ Article 32 LIP.

El tipus mitjà efectiu de gravamen

El tipus mitjà efectiu de gravamen és el resultat de multiplicar per 100 el quocient obtingut de dividir la quota íntegra per la base liquidable.

La part de base liquidable gravada a l'estranger s'ha de determinar de la manera següent:

- En primer lloc, del valor de l'element patrimonial situat a l'estranger se n'ha de restar l'import dels deutes deduïbles corresponents, i també la part proporcional dels deutes que, essent igualment deduïbles, no estiguin vinculats a cap element patrimonial. D'aquesta manera s'obté l'import patrimonial net corresponent a aquest element.

- I en segon lloc, l'import patrimonial net així determinat s'ha de minorar en la part proporcional de la reducció per mínim exempt.

En aquest punt, cal tenir en compte que quan el subjecte passiu disposi de més d'un bé o dret situat fora d'Espanya, el càlcul de la deducció s'ha de fer individualment per cada bé o dret.

2) Deduccions autonòmiques

Les comunitats autònomes poden establir deduccions en aquest impost, que han de ser compatibles amb les que estableix l'Estat, no poden modificar-les i s'han d'aplicar després de les estatals.

Per exemple, a Catalunya s'ha establert una bonificació dels patrimonis protegits de les persones amb discapacitat. Els requisits per a l'aplicació d'aquesta bonificació són els següents:

- a) Que el subjecte passiu tingui la residència habitual en la Comunitat Autònoma de Catalunya.
- b) Que entre els elements patrimonials integrants de la base imposable de l'impost s'hagin inclòs béns i/o drets que formin part del patrimoni especialment protegit del subjecte passiu, constituït a l'empara de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat i de modificació del Codi civil, de la Llei d'enjudiciament civil i de la normativa tributària amb aquesta finalitat.

L'import de la bonificació és del 99% de la part de quota minorada que proporcionalment correspongui al valor net dels béns i drets pels quals el subjecte passiu tingui dret a la bonificació.

Igualment, a Catalunya s'ha establert una bonificació del 95% en la part de la quota que correspongui proporcionalment a les propietats forestals, amb algun requisit.

3) Bonificació de la quota a Ceuta i Melilla

L'article 3.1 de la Llei 4/2008 ha modificat l'article 33 LIP, amb efectes a partir de l'1 de gener de 2008, que preveu una bonificació del 100% a favor de tots els subjectes passius de l'impost, en substitució de la bonificació de la quota a Ceuta i Melilla. No obstant això, per als exercicis 2011 a 2013 es restableix la bonificació de la quota a Ceuta i Melilla.

La part de la quota corresponent a béns i drets radicats o que es poden exercir a Ceuta i Melilla ha de gaudir d'una bonificació del 75% si es tracta de subjectes, per obligació personal, o afecta a valors representatius del capital social d'entitats domiciliades i amb objecte social a les ciutats esmentades o en establiments permanents d'aquestes, en els casos de subjecció per obligació real²¹.

(21) Article 33 LIP.

Així mateix, en aquest cas, la comunitat autònoma pot establir deduccions en aquest impost, que han de ser compatibles amb les que estableix l'Estat, no poden modificar-les i s'han d'aplicar de les estatals.

5.5. Responsabilitat patrimonial

La LIP assimila expressament els deutes tributaris per aquest impost als deutes familiars a què es refereix l'article 1365 del Codi civil perquè els subjectes passius responguin davant la Hisenda pública no solament amb el patrimoni personal, sinó també, si escau, amb els béns i drets del règim matrimonial de societat de guanys²².

(22) Article 34 LIP.

L'article 1365 del CC disposa el següent:

"Els béns de guanys responen directament davant del creditor dels deutes contrets per un cònjuge:

1r. En l'exercici de la potestat domèstica o de la gestió o disposició de guanys, que li correspongui per llei o per capítols.

2n. En l'exercici ordinari de la professió, art o ofici, o en l'administració ordinària dels béns propis. Si un dels cònjuges és comerciant, cal atènr-se al que disposa el Codi de comerç".

6. Gestió de l'impost

6.1. Competència

La **titularitat** de les competències de gestió, liquidació, recaptació i revisió d'aquest impost correspon a l'Estat, sense perjudici de la delegació a favor de les comunitats autònomes, d'acord amb el que preveuen les lleis de cessió²³.

⁽²³⁾Articles 54 a 59 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, per la qual es regula el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú i ciutats amb estatut d'autonomia i es modifiquen determinades normes tributàries.

6.2. Autoliquidació i pagament

L'article 3.2 de la Llei 4/2008 va derogar els articles 36 a 38 LIP, amb efectes a partir de l'1 de gener de 2008, que establien el règim d'autoliquidació de l'impost, de les persones obligades a presentar declaració i de la presentació d'aquesta declaració. No obstant això, aquests preceptes han estat afegits posteriorment pel restabliment temporal del gravamen de l'IP operat per als exercicis del 2011 en endavant.

L'IP és gestionat pel sistema d'autoliquidació i està previst que el pagament del deute tributari es pugui satisfer per mitjà del lliurament de béns pertanyents al patrimoni històric espanyol²⁴.

⁽²⁴⁾Article 36 LIP.

Estan **obligats a presentar la declaració** els contribuents la quota tributària dels quals, determinada d'acord amb les normes reguladores de l'impost i una vegada aplicades les deduccions o bonificacions que siguin procedents, resulti a ingressar, o quan no es doni aquesta circumstància, el valor dels seus béns o drets, determinat d'acord amb les normes reguladores de l'impost, resulti superior a 2.000.000 d'euros²⁵.

Lectura recomanada

Sobre el pagament amb béns del patrimoni històric espanyol, vegeu l'article 73 de la Llei 16/1985 i l'article 8 de l'RD 111/1986, de 10 de gener.

⁽²⁵⁾Article 37 LIP.

La forma, el lloc, els terminis i els models per al compliment d'aquesta obligació són establerts pel Ministeri d'Hisenda per mitjà d'una ordre ministerial dictada amb aquest efecte. La declaració de l'IP s'ha de presentar conjuntament amb la de l'IRPF²⁶.

⁽²⁶⁾Article 38 LIP.

Activitats

Selecció simple

1. El que determina la producció del rendiment de l'IP al territori d'una comunitat autònoma és...
 - a) el lloc on radiquen els béns.
 - b) el lloc de la residència habitual.
 - c) el lloc on es presenta l'autoliquidació de l'impost.

2. L'IP es merita...
 - a) de l'1 de gener al 31 de desembre de cada any.
 - b) l'1 de gener de cada any.
 - c) el 31 de desembre de cada any.

3. Els drets consolidats dels partícips en un pla de pensions...
 - a) estan subjectes a l'IP i n'estan exempts.
 - b) no estan subjectes a l'IP.
 - c) només tributen en l'IRPF.

4. Els subjectes passius per obligació real en l'IP estan obligats a nomenar un representant...
 - a) en tot cas, per la condició de no residents.
 - b) quan adquireixin un bé immoble situat a Espanya.
 - c) quan actuïn per mitjà d'un establiment permanent o ho requereixi l'Administració.

5. Els préstecs hipotecaris en l'IP...
 - a) dedueixen com a deute personal (préstec) i com a gravamen de naturalesa real (hipoteca).
 - b) es dedueixen només com a deute personal.
 - c) es dedueixen únicament per la part dels interessos meritats.

6. Els béns immobles en l'IP es valoren...
 - a) pel 2% del valor cadastral.
 - b) pel valor superior dels tres següents: el valor de mercat, el cadastral i el comprovat.
 - c) pel valor superior dels tres següents: el valor cadastral, el comprovat i el d'adquisició.

7. Els dipòsits en compte corrent o d'estalvis, a la vista o a termini, es valoren en l'impost sobre el patrimoni...
 - a) pel saldo el 31 de desembre.
 - b) pel valor inferior dels dos següents: el saldo el 31 de desembre o el saldo mitjà ponderat de l'últim trimestre.
 - c) pel valor superior dels dos següents: el saldo el 31 de desembre o el saldo mitjà ponderat de l'últim trimestre.

8. En l'impost sobre el patrimoni, la comunitat autònoma de residència del contribuent...
 - a) pot regular per llei el règim dels béns i drets exempts.
 - b) pot regular per llei el règim de la base imposable.
 - c) pot regular per llei el règim de la base liquidable.

9. Quin dels béns o drets següents està exempt de l'impost sobre el patrimoni?
 - a) Els automòbils dels minusvàlids.
 - b) Els plans de pensions.
 - c) Els béns i drets dels menors d'edat.

10. Segons la Llei de l'impost sobre el patrimoni, es presumeix...
 - a) que continuen formant part del patrimoni d'un subjecte els béns i drets que li pertanyien en el moment de la meritació de l'impost, sempre que no en demostrï la transmissió o la pèrdua patrimonial.
 - b) que continuen formant part del patrimoni d'un subjecte els béns i drets que li pertanyien en el moment de la meritació anterior, sempre que no en demostrï la transmissió o la pèrdua patrimonial.
 - c) que els béns dels cònjuges sempre s'atribueixen al 50% a cadascun.

Casos pràctics

1. El 31 de desembre, el senyor García, resident a París, és titular a Espanya dels béns i drets següents:
 1. Unes escultures realitzades per ell i valorades en 10.000 euros.
 2. Títols de deute públic per un valor de 5.000 euros.

3. Un xalet adquirit el febrer de 2002 per 600.000 euros i amb un valor cadastral de 480.000 euros. Aquest immoble està gravat amb una hipoteca de 300.000 euros i la quantitat del préstec pendent de pagament el 31 de desembre de l'any actual és de 250.000 euros.

Calculeu la quota a ingressar en l'impost sobre el patrimoni, tenint en compte que la quota pagada a França per aquests béns i drets situats a Espanya, en concepte de gravamen personal de l'impost sobre el patrimoni francès, és de 300 euros.

2. El Sr. Ramón Ruiz, casat en règim de separació de béns, de 45 anys d'edat, és titular dels béns, drets i deutes següents el 31 de desembre de 2006:

1. Pis, habitatge habitual, copropietat d'una meitat proindivisa amb la seva esposa, a Barcelona, adquirit el 1995 per 50.000.000 pessetes. Valor cadastral el 2006 (revisat el 2002) de 380.000 euros. El saldo pendent d'amortitzar del préstec hipotecari obtingut per a la compra és de 156.000 euros.

2. Nua propietat de l'àtic 1a., idèntic a l'altre i al mateix edifici, amb els mateixos valors d'adquisició i cadastral, que va adquirir juntament amb la seva mare, de 90 anys d'edat, el mateix any 1995, la qual n'és usufructuària vitalícia. Aquest pis està llogat i totalment pagat.

3. Comptes bancaris: a) un compte corrent, al 50% amb la seva esposa. Saldo mitjà de l'últim trimestre de 22.523 euros; saldo el 31 de desembre de 2006 de 21.125 euros; b) un compte a la vista, compartit amb la seva mare. Saldo mitjà de l'últim trimestre de 12.678 euros; saldo el 31 de desembre de 2006 de 14.367 euros.

Valoreu els béns i drets i, si escau, els deutes del Sr. Ramón Ruiz, a efectes de l'impost sobre el patrimoni.

3. En Carlos i l'Ana estan casats (en règim de guanys) i viuen amb dos dels seus fills en un pis. Aquest habitatge va ser adquirit l'any 2006 per un preu escriturat de 350.000 euros. Per l'adquisició es va pagar l'ITP (24.500 euros), l'IIVTNU (1.100 euros) i les despeses de gestoria (900 euros). El valor cadastral de l'immoble és de 150.000 euros, i per a adquirir-lo es va sol·licitar un préstec hipotecari, el saldo pendent del qual el 31 de desembre és de 120.000 euros.

En Carlos és administrador i soci únic d'una societat limitada i percep una retribució bruta anual de 22.000 euros. La societat té 35.000 accions amb un valor nominal unitari de 10 euros i un valor teòric per cada títol de 15 euros. Aquesta societat ha estat auditada i ha obtingut un informe favorable.

El matrimoni és titular d'un dipòsit a termini que té un saldo mitjà en l'últim trimestre de l'any de 20.000 euros i un saldo el 31 de desembre de 18.000 euros.

Suposant que el matrimoni no tingui més béns o drets, liquideu l'impost sobre el patrimoni d'en Carlos.

Solucionari

Selecció simple

1. b
2. c
3. a
4. c
5. b
6. c
7. c
8. c
9. b
10. b

Casos pràctics

1.

1. A l'efecte de l'IP, els béns de l'obra pròpia dels artistes que romanen en el patrimoni de l'autor gaudeixen d'exempció (art. 4.3.b LIP). Podem interpretar, doncs, que les escultures que conserva el senyor García en el seu patrimoni a Espanya estan exemptes.

2. Els títols o valors de deute públic generen rendiments exempts en l'IRNR, segons el que disposa l'article 14.1.d TRLIRNR. En concret, aquest precepte enumera, entre els rendiments exempts, els derivats del deute públic obtinguts sense establiment permanent a Espanya. Per tant, els valors constituïts per títols de deute públic del senyor García, que, com acabem de dir, generen rendiments exempts en l'IRNR, també estan exempts en l'IP, d'acord amb el que disposa l'article 4.7 LIP.

3. Els béns immobles que radiquen a Espanya es computaran pel valor més gran dels següents (art. 10 LIP): el valor cadastral, el valor comprovat per l'Administració a efectes d'altres tributs o el preu, contraprestació o valor de l'adquisició. En el nostre cas, el valor més gran que figura en l'enunciat és l'últim dels tres valors esmentats, per un import de 600.000 euros.

Sobre aquest valor s'han de deduir les càrregues i els gravàmens de naturalesa real, quan disminueixin el valor del bé, i els deutes o obligacions personals dels quals ha de respondre el subjecte passiu (art. 9.2.b LIP), per tal d'obtenir el patrimoni net que ha de figurar a la base imposable. En aquest sentit, no és objecte de deducció la hipoteca que garanteixi el preu ajornat en l'adquisició d'un bé, però sí el preu ajornat o deute garantit (art. 25.2.b LIP).

En definitiva, el patrimoni net i, com a tal, la base imposable de l'IP en aquest cas serà de 350.000 euros, resultat de la diferència entre el valor de l'immoble (600.000 euros) i el préstec pendent de pagar (250.000 euros). Ara bé, la reducció del mínim exempt li és aplicable, d'acord amb l'article 28.3 LIP. Per tant, com que la base liquidable serà 0, el senyor García, segons el que disposa l'article 37 LIP, no està obligat a presentar la declaració de l'impost, ja que ni li resulta quota a ingressar, ni el valor dels seus béns i drets és superior a 2.000.000 d'euros.

2.

1. Respecte a l'habitatge habitual, l'actiu atribuïble al contribuent és una meitat: 190.000 euros. Quant al passiu atribuïble al contribuent igualment és una meitat del deute: 78.000 euros. No obstant això, s'ha de tenir en compte l'exempció individual que recau sobre aquest bé d'un import màxim de 300.000 euros (art. 4.9 LIP). En aquest cas, doncs, n'estaria exempt l'habitatge habitual.

2. Per l'edat actual de la usufructuària, correspon a la nua propietat el 90% del valor, conforme a les normes de valoració de l'usdefruit de l'ITPAJD (l'article 20 LIP remet a l'article 10.2.a TRLITPAJD). De l'aplicació del percentatge esmentat, en resulta un valor de 342.000 euros.

3. Comptes bancaris. En el cas del compte corrent: es pren en compte la meitat del saldo mitjà, perquè és el valor més gran; per tant, 11.261,50 euros. En el cas del compte a la vista, es

considera la meitat del saldo el 31 de desembre, perquè és el valor més gran; en conseqüència, 7.183,50 euros. En total: 18.455 euros.

3. Abans de procedir a liquidar l'impost sobre el patrimoni, convé fer dues precisions importants. En primer lloc, són subjectes passius d'aquest impost, d'acord amb l'article 5.1. LIP, per obligació personal, les persones físiques que tinguin la residència habitual en territori espanyol. I no es preveu, com succeeix en l'IRPF, un règim de tributació conjunta. Per tant, les declaracions dels cònjuges han de ser, en tot cas, individuals.

En segon lloc, i com a conseqüència de l'anterior, l'article 7 LIP preveu una sèrie de normes sobre titularitat dels elements patrimonials en el cas dels matrimonis. Aquest precepte assenyalava que, si escau, són aplicables les normes sobre titularitat jurídica dels béns i drets que contenen les disposicions reguladores del règim econòmic del matrimoni i els preceptes de la legislació civil aplicables en cada cas a les relacions patrimonials entre els membres de la família.

En aquest sentit, la titularitat dels béns i drets que, conforme a les disposicions o pactes reguladors del corresponent règim econòmic matrimonial, siguin comuns a tots dos cònjuges, s'ha d'atribuir a parts iguals a cadascun, tret que es justifiqui una altra quota de participació. Aquesta norma és especialment important en el nostre cas, atès que el règim econòmic matrimonial és el de guanyos.

El règim de societat de guanyos, regulat pel Codi civil en els articles 1344 i següents, s'aplica quan no hi ha capitulacions matrimonials. Sintèticament, es pot dir que mitjançant la societat de guanyos es fan comuns per als cònjuges els guanyos o beneficis obtinguts indistintament per qualsevol d'ells, que els seran atribuïts a parts iguals en dissoldre's aquella.

Convé establir una diferenciació entre béns privatis i béns de guanyos. Els primers són els béns i drets que corresponguin a cada cònjuge en el moment d'iniciar la societat; els que adquireixi després per títol gratuït (herència, llegat o donació); els adquirits a costa o en substitució de béns privatis; els adquirits per dret de retracte pertanyent a només un dels cònjuges; els béns o drets patrimonials inherents a la persona i els no transmissibles *inter vivos*; el rescabament per danys inferits a la persona d'un dels cònjuges o als seus béns privatis; les robes i objectes d'ús personal que no siguin d'extraordinari valor; i els instruments necessaris per a l'exercici de la professió o ofici, excepte quan aquests siguin part integrant o pertinences d'un establiment o explotació de caràcter comú.

Per la seva banda, són béns de guanyos els obtinguts pel treball o la indústria de qualsevol dels cònjuges; els fruits, rendes o interessos que produeixin tant els béns privatis com els de guanyos; els adquirits a títol oneros a costa del cabal comú, tant si es fa l'adquisició per a la comunitat, com si s'adquireix per a només un dels cònjuges; els adquirits per dret de retracte de caràcter de guanyos, tot i que ho fossin amb fons privatis, cas en què la societat serà deutora del cònjuge pel valor satisfet; les empreses i establiments fundats durant la vigència de la societat per qualsevol dels cònjuges a costa dels béns comuns; els guanyos obtinguts pels cònjuges en el joc o els procedents d'altres causes que eximeixin de la restitució; i, amb caràcter general, es presumeixen també de guanyos els béns existents en el matrimoni mentre no es provi que pertanyen privativament a un dels cònjuges.

Respecte a la liquidació de l'IP d'en Carlos, en relació amb el pis, que constitueix l'habitatge habitual del matrimoni, cal assenyalar que, d'acord amb l'article 10 LIP, s'ha de valorar segons les regles dels béns immobles. És a dir, pel valor més gran dels tres següents: el valor cadastral, el comprovat per l'Administració a efectes d'altres tributs o el preu, contraprestació o valor de l'adquisició. En el nostre cas, el valor cadastral és de 150.000 euros, no ens consta que existeixi valor comprovat i el preu d'adquisició va ser de 350.000 euros. Després, resulta clar que s'ha d'aplicar aquest últim import, sense cap reducció dels tributs (ITP o IIVTNU) ni de les despeses originades en l'adquisició, ja que la norma esmentada no diu res sobre aquest tema.

Ara bé, cal tenir en compte dues circumstàncies. En primer lloc, que aquest valor s'ha d'imputar a parts iguals a tots dos cònjuges, ja que som davant d'un bé de guanyos ($350.000 / 2 = 175.000$). I, en segon lloc, que l'article 4.9 LIP estableix l'exempció de l'habitatge habitual del contribuent fins a un import màxim de 300.000 euros.

Per tant, està exempt de l'impost.

Així mateix, el deute pendent de pagament corresponent al préstec ($120.000 / 2 = 60.000$) només és deduïble en la mateixa proporció que el valor de l'habitatge no exempt (art. 25.3 LIP). Per tant, en aquest cas, com que l'habitatge n'està exempt, no és deduïble la part del deute atribuïble a en Carlos.

En relació amb la retribució que percep en Carlos per ocupar el càrrec d'administrador únic d'una societat limitada, no ens interessa a efectes de l'IP. En tot cas, és una renda sotmesa a l'IRPF. El que sí afecta l'IP és el valor de les accions que posseeix en Carlos d'aquesta societat.

En principi, i d'acord amb l'article 16.1 LIP, com que són accions i participacions no negociades en mercats organitzats, s'han de valorar pel valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat, sempre que aquest, de manera obligatòria o voluntària, hagi estat sotmès a revisió i verificació i l'informe d'auditoria resulti favorable.

Atès que en el nostre cas, la societat ha estat auditada i ha obtingut un informe favorable, les accions d'en Carlos s'han de valorar pel valor teòric de l'últim balanç aprovat. És a dir, $35.000 \times 15 = 525.000$ euros. Aquest valor, en principi, seria imputable a tots dos cònjuges, en tant que són béns de guanys.

Ara bé, cal plantejar-se si és aplicable a aquest cas l'exempció que preveu l'article 4.8.2 LIP, en virtut del qual estan exemptes d'aquest impost les participacions en entitats, amb cotització en mercats organitzats o sense, sempre que hi concorrin les condicions següents:

- a) Que l'entitat, sigui o no societària, no tingui per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari.
- b) Que la participació del subjecte passiu en el capital de l'entitat sigui almenys del 15%, computat individualment, o del 20% conjuntament amb el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, si el parentiu té l'origen tant en la consanguinitat, en l'afinitat com en l'adopció.
- c) Que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat i percebi per això una remuneració que representi més del 50% de la totalitat dels rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

En el nostre cas, es compleixen els tres requisits: encara que l'enunciat no en diu res, suposarem que l'entitat no té per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari; no es tracta tampoc d'una societat patrimonial de tinença de valors; la participació d'en Carlos en el capital de l'entitat és almenys del 15% (és del 100%); i en Carlos exerceix efectivament funcions de direcció en l'entitat i percep per això una remuneració que representa més del 50% de la totalitat dels rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Per tant, és aplicable l'exempció de les participacions en el capital de la societat, de manera que no cal sumar les accions a la base imposable de l'IP d'en Carlos.

Respecte a les accions que posseeix amb la seva dona en l'empresa de publicitat, com veurem més endavant, n'estan exemptes, ja que es compleixen en la dona els requisits de l'article 4.8.2. LIP. I, per aplicació del que disposa aquest precepte, l'exempció també és aplicable per a en Carlos, ja que aquest article assenyala que "quan la participació en l'entitat sigui conjunta amb alguna o algunes persones a les quals es refereix la lletra anterior, les funcions de direcció i les remuneracions derivades d'aquesta s'han de complir almenys en una de les persones del grup de parentiu, sense perjudici que totes elles tinguin dret a l'exempció".

Finalment, el dipòsit a termini, segons l'article 12 LIP, s'ha de computar pel saldo que tingui en la data de la meritació de l'impost, tret que aquell resulti inferior al saldo mitjà corresponent a l'últim trimestre de l'any, cas en què s'ha d'aplicar aquest últim. En el nostre cas, per tant, s'ha de valorar pel saldo mitjà en l'últim trimestre de 2006, és a dir, 20.000 euros. Com que es tracta d'un bé de guanys, cal imputar aquest valor per meitats: $20.000 / 2 = 10.000$ euros.

En conclusió, la base imposable de l'IP d'en Carlos ascendeix a 10.000 euros.

L'article 28.1 LIP estableix que, en el supòsit d'obligació personal, la base imposable s'ha de reduir, en concepte de mínim exempt, en l'import que hagi estat aprovat per la comunitat autònoma. Com que desconeixem la comunitat autònoma de residència, hem d'aplicar 700.000 euros, l'import previst subsidiàriament en la LIP.

En definitiva, la base liquidable de l'IP d'en Carlos és zero. A més, d'acord amb el que estableix l'article 37 LIP, no té l'obligació de presentar la declaració de l'impost.

